

**BUTLLETÍ
ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT
CATALANA DE
CIÈNCIA-FICCIÓ I
FANTASIA**
Estiu 2015. Número 45

EDITORIAL

El boig de l'autopista

Al butlletí passat ja informàvem del procés de canvi dins la SCCFF. A partir d'aquest us adrecem al nou web de la societat, a la mateixa adreça habitual sccff.cat, que ben aviat, amb un nou aspecte, exercirà de portal coordinador de tota l'activitat dels col·lectius relacionats amb la ciència-ficció catalana, que així ens permetrà mantenir-nos al dia de les diferents iniciatives i on també podreu consultar els quaranta-cinc butlletins que fins a aquest hem anat publicant, a més dels vuit de paper de la primera etapa.

També, el fanzín "Catarsi", que té la voluntat d'incloure algun article a més dels relats habituals, com havia fet al principi, farà de butlletí de paper de la SCCFF. I la reactivació de la secció de ciència-ficció i literatura tecnocientífica dins l'AELC col·laborarà a articular l'activitat dels autors de la nostra literatura de gènere.

Aquest butlletí és doncs el de comiat. Sembla que la seva estètica, la seva periodicitat i el seu contingut ja no s'adequen als temps actuals, i no volem que ens passi com a aquell conductor que circulant per l'autopista sent per la ràdio que hi ha un boig que condueix en direcció contrària i exclama: "Un? No! Tots."

Regraciem el suport de tots els que en un moment o altre heu col·laborat al butlletí, l'heu fet possible, n'heu acusat la recepció, n'heu llegit algun apartat o senzillament no us heu queixat de rebre'l. I us recomanem que aneu seguint les novetats de què anirà informant el web de la societat.

CRÒNICA

20 anys de la publicació de "Les paraules del futur"



El juliol de 2015 es compliran 20 anys de la publicació de *Les paraules del futur. Llengües i comunicació en la ciència-ficció* ("Contextos", 1, 3i4, València); en el pròleg, A. Munné-Jordà considerava que en l'obra els lectors avesats a llegir ciència-ficció trobarien "una nova valoració d'obres que ja coneixen" i afirmava més endavant que "molts dels conflictes que en obres de ciència-ficció havíem entès com a producte de l'agressivitat entre estranys ara els podem copsar com a fruit de la incomunicació entre semblants".

La meua proposta era triple: 1) escriure un assaig divulgatiu sobre la "sociolingüística de la ciència-ficció" -rètol amb què vaig titular l'article inclòs en l'*Enciclopèdia de la llengua catalana* (Edicions 62, 2001, pàgs. 202-203)-, 2) reivindicar la ciència-ficció com a eina preciosa per a entendre la realitat i assajar diverses possibilitats de futur, i 3) mostrar la importància de la llengua i la (in)comunicació en el contacte entre diferents societats humanes o extraterrestres. De fet, sempre humanes, ja que encara que de vegades s'especuli amb éssers d'altres planetes en el fons sempre es parla dels humans i els seus conflictes.

En el llibre hi va confluïr la meua passió d'anys pel coneixement de la realitat social dels idiomes o les circumstàncies extralingüístiques que condicionen sempre

l'ús idiomàtic, l'interès per les llengües construïdes (mal dites "artificials") i la descoberta de les potencialitats de la ciència-ficció o literatura especulativa. Va ser com una revelació veure que una estudiant de la dèria humana per a construir noves llengües (Marina Yaguello, *Les fous du langage. Des langues imaginaires et de leurs inventeurs*, 1984) comentés obres de ciència-ficció o encetés molts capítols del seu estudi amb citacions d'obres de ciència-ficció. El següent toc màgic va venir del pedagog Neil Postman, que en el prefaci de *Divertim-nos fins a morir* (1985) comparava 1984 d'Orwell amb *Un món feliç* d'Huxley per explicar en menys de dues pàgines com funciona la societat actual i que Huxley tenia més raó que Orwell.

Tot d'una d'adonar-me d'aquestes meravelles vaig llançar-me a llegir de manera selectiva les obres de ciència-ficció que exploraven temes com: les utopies lingüístiques en altres planetes o en la terra incògnita, les anticipacions sociolingüístiques de Wells, l'anglès com a interllingua omnipresent, l'originalitat de C.S. Lewis, l'oblit o la destrucció de la paraula, l'odi al jo, la telepatia, la diversitat cultural, el klingon, els sords-cecs de Keller i els parallenguatges, la novoparla, la pensadoble, els imperialistes i els totalitaris de la llengua, la interacció entre animals i humans, la llengua de les cavernes, el Panglòs català o la Telèpoli idiomàtica... Fins i tot jo m'hi vaig atrevir imaginant primer un planeta mut: Eslet, i una *Síndrome dels Estranys Sons* al nostre planeta. En definitiva: la importància de la (in)comunicació que plana per damunt de tot i que ho decideix gairebé tot. Bé que ho sabem els catalans, en bé o en mal.

Tota aquella llista de temes la vaig voler amanir amb propostes didàctiques fruit de la mania d'animar els joves i els professors a llegir més. I un recull de textos a tall d'exemple que tocaven el tema central de la llengua i la comunicació.

A *Les paraules del futur* posava exemples com el de Suzette Haden Elgin que donava un nou significat a la *Llengua materna* (1984), fruit de l'onada de les reivindicacions ecologistes i feministes dels anys seixanta i setanta, anys que donen lloc a l'eclosió d'una ciència-ficció més psicosociològica que no pas *hard*. I s'hi apunten escriptors excel·lents com Bradbury, amb la mort d'una voliana en un viatge al passat que provoca canvis en la llengua del futur en el conte "El so d'un tro".

Hi reivindicava *El planeta dels simis* (1963) de Pierre Boulle, com a metàfora de l'enorme capacitat d'autodestrucció dels humans i de l'existència d'una estratègia per a fer-ho possible: abandonar la llengua i regalar-la als simis. Deixar-se robar la llengua. O *Els llenguatges de Pao* de Jack Vance, per a debatre si una determinada llengua ens fa submisos o si és el tarannà submís d'un poble el que crea una determinada llengua. O una cosa i l'altra. Els Klingon ho tenen clar: en la seva llengua la paraula "vèncer" és substituïda per "derrotador" (jeywl), mentre que la paraula "rendició" està formada pels mots "imbècil" i "derrota". Tot enmig de sons guturals que fan por. La ciència-ficció ens prepara per al futur, ho explica molt bé Neil Postman a *Fi de l'educació* (1995). Fins i tot films més aviat comercials com *Encontres en la tercera fase* ens preparen per a mirar d'entendre'ns amb visitants que tenen els seus propis codis comunicatius. Entendre i entendre'ns diluïa guerres fredes, ens feia més raonables i empàtics. Alguna cosa començava a canviar en les trobades amb extraterrestres.

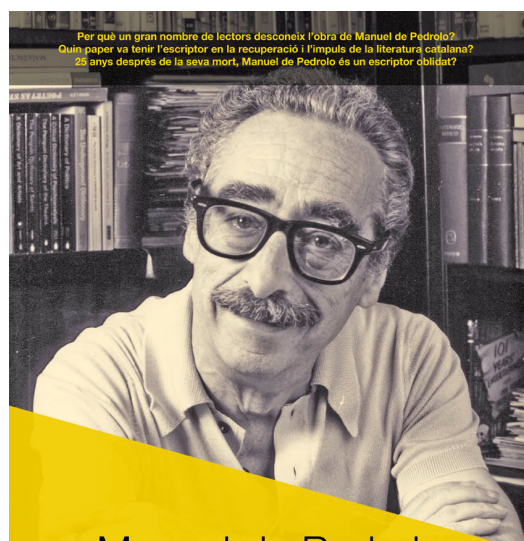
Josep Maria Francès a la meua estimada novel·la *Retorn al sol* (1936) ja imaginava que tot un segle sota terra faria que les dones en lloc de dir-se noms de flors passarien a ser batejades amb noms de pedres. Un professor català, Antoni Olivé, ens mostrava a *Qui vol el panglòs?* (1992) que la descoberta d'un traductor perfecte faria trontollar polítiques lingüístiques i qüestionaria la direcció dels processos d'integració o normalització lingüística. Víctor Mora, el rei català dels robots, ja visualitzava el multilingüisme en la "Barcelona 2080".

Quines haurien de ser les paraules del futur de la ciència-ficció d'ara i dels propers anys? Reconec que no estic tan al dia com fa vint anys però, com diu el cantant, encara tinc força per a proclamar que la ciència-ficció hauria d'apostar més i més per valorar la importància de la llengua i la comunicació en les seves visions de futur, ara que veiem que els nivells de lectura decauen, les llibreries desapareixen i és un acte heroic vendre mil llibres d'un sol títol, m'imagino un nou *Fahrenheit*, però més huxleïà que de Bradbury. Cal proclamar als quatre vents que un futur sense llibres és avorrit, mecànic, trist i molt més perillós. No calen llibres per a convertir-nos en esclaus, però els llibres sempre són necessaris per a alliberar-nos i ho seran més en el futur. És la llengua el que ens ha fet humans i són els llibres el que ens fa lliures.

Jordi Solé i Camardons

NOTÍCIES

Per què un gran nombre de lectors desconeix l'obra de Manuel de Pedrolo?
Quin paper va tenir l'escriptor en la recuperació i l'impuls de la literatura catalana?
25 anys després de la seva mort, Manuel de Pedrolo és un escriptor oblidat?



Manuel de Pedrolo
Trencant l'oblit

Un documental de: **zeba**
En coproducció amb: **3** TELEVISIÓ DE CATALUNYA
En col·laboració amb: **libertat.cat**
Departament de Cultura

25 anys sense Pedrolo

Després que el novembre passat vam celebrar el 40è aniversari de la publicació de *Mecanoscrit del segon origen*, aquest mes de juny commemorarem el 25è aniversari del traspàs de l'autor, Manuel de Pedrolo, esdevingut el 26 de juny de 1990. El dia abans, el 25 de juny sobre les 11 del vespre, el Canal 33 estrenarà el documental "Manuel de Pedrolo, trencant l'oblit", produït per Zeba Produccions, que es va preestrenar per als mecenes que el van fer possible el passat 6 de juny a la sala de plens de l'Ajuntament de Guissona.

Altres iniciatives entorn d'aquesta commemoració han estat el plec que "Serra d'Or" ha dedicat a Pedrolo el mes de juny, en què han col·laborat els companys de la SCCFF Anna Moreno-Bedmar i Víctor Martínez-Gil, i l'estrena al TNC de l'obra teatral *La nostra mort de cada dia* els darrers dies de maig. I per al mes de novembre és prevista l'esperada estrena del film *Segon origen* de Carles Porta, a partir del *Mecanoscrit*.



El Congrés internacional Ciència i Ficció



Cobert el temps d'inscripció de ponències, el Congrés internacional Ciència i Ficció, coorganitzat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica i la SCCFF, ja comença a fer públic el seu programa. La inscripció de comunicacions, arribades de molts indrets d'Europa i dels Estats Units, ha superat la trentena, cosa que obligarà a fer sessions dobles paral·leles.

Així, el congrés s'inaugurarà el dimecres 2 de setembre a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, a Barcelona. A les 9.30 hi haurà el lliurament de documentació, a les 10 la presentació, a càrrec dels presidents de l'IEC i de la SCCFF, a les 10.30 la conferència inaugural, "Lletres i tecnociència", a càrrec de Laura Borràs, directora de la ILC, i a les 12 començaran les sessions de comunicacions, que a la tarda, a les 15.30, continuaran en sessió doble. Dijous les sessions de comunicacions començaran a les 9.30, es reprendran a la tarda en sessions dobles, a les 17.30 hi haurà la conferència "Confluència de ciència i ficció en la robòtica actual" a càrrec de Carme Torras, del CSIC, i a les 18.30 hi haurà una visita a la Biblioteca de Catalunya i a les exposicions que es faran en ocasió del congrés. Divendres hi haurà sessió només al matí, fins al brindis de clausura, a la 1.30. I dissabte, a la Biblioteca Víctor Balaguer, a Vilanova i la Geltrú, a les 11 hi haurà la conferència de clausura "La vie dans la haute atmosphère" de Jean-Pierre Laigle, visita de l'exposició de ciència-ficció vuitcentista a la biblioteca i el dinar de comiat.

Els interessats a assistir-hi com a públic trobareu la butlleta d'inscripció al web del congrés, <http://cienciaificcio.wordpress.com/about/>, fins al mateix dia d'inici de les sessions. La quota general d'inscripció és de 20€. Cada participant inscrit al congrés rebrà un certificat d'assistència, el resum de les comunicacions, si es publiquen, i podrà adquirir el llibre del *Congrés internacional Ciència i Ficció* a la meitat del preu de venda.



"Segon origen" a

Sitges

Abans de l'estrena comercial internacional, el mes de novembre, l'adaptació cinematogràfica de *Mecanoscrit del segon origen* que ha tirat endavant Carles Porta es presentarà al Festival de cinema de Sitges, que tindrà lloc del 9 al 18 d'octubre. Produït per Antàrtida Produccions, el film és protagonitzat per Rachel Hurd-Wood, Andrés Batista, Sergi López, Marieta Orozco i Ibrahim Mané.



El 48 Festival de Sitges honorarà el film *Seven* de David Fincher, en el vintè aniversari de l'estrena. El premi Màquina del temps serà atorgat al director, guionista i productor danès Nicolas Winding Refn, que hi presentarà un llibre sobre la seva carrera.

Podeu anar seguint les notícies i previsions del Festival al web oficial, <http://sitgesfilmfestival.com/>.

LLIBRES



TT/600: l'origen del Mecanoscrit de Robert Cavaller i Delsing

Autoedició (EUA), octubre 2014.

Robert Cavaller i Delsing (Barcelona, 1973), que el 1999 havia publicat un *Homenatge a Josep primer*, ha volgut homenatjar el *Mecanoscrit del segon origen* de Pedrolo escrivint-ne una seqüela, que explicaria l'origen de la redacció del llibre.

La idea és simpàtica i interessant: l'any 600 després de l'hecatombe descrita al *Mecanoscrit*, encara amb invasors volvians, la Dàlia, una intrèpida arqueòloga, troba les filmacions que van fer l'Alba i en Dídac i decideix escriure el llibre fundacional. Tot això dins una novel·la que narra l'aventura dels terrícoles per a sobreviure i reorganitzar-se, no sense tensions.

Però, com va escriure Mallarmé, la literatura (ell va dir la poesia, però per al cas és el mateix) no es fa amb idees, sinó amb paraules, i les paraules, i tota la construcció novel·lística, són encara el punt feble, millorable, de l'apreciable empresa de Cavaller, feta a partir d'una lectura entusiasta, atenta i meticulosa del llibre de Pedrolo.

Potser cal tornar a explicar que si el *Mecanoscrit*, publicat fa quaranta anys, és el llibre més editat i llegit de la literatura catalana, no és per cap conxorxa dels mestres i els responsables de la política educativa durant quatre decennis (seria l'única cosa en què s'haurien posat d'acord mestres i polítics), sinó perquè és una novel·la amb tots els ets i uts que quaranta anys després continua mantenint la força de commoure generacions de lectors, i que Pedrolo la va escriure després d'haver publicat cinquanta novel·les i quan feia més de vint-i-cinc anys que demostrava que era un dels novel·listes més consistents de la narrativa catalana de tots els temps.

Vull dir que fóra injust retreure res a la benintencionada iniciativa de Cavaller. La precipitació de publicació que propicien els nous mitjans d'edició no afavoreix la reflexió ni l'autocrítica prèvia. A la part positiva, podríem considerar que amb el seu entusiasme Cavaller ha posat honestament la seva obra a l'abast de molts lectors, que li poden exposar el resultat de la seva lectura (de cap manera no pretenc que la meva sigui encertada) i això hauria de servir perquè l'autor reconsiderés la seva obra amb calma, la replantegés, la corregís, la revisés i

potser més endavant ens sorprengué amb una nova i desitjable versió més madurada i arrodonida de la seva simpàtica i estimulant proposta.

amj



L'home pla de Carles Zafon

"Esfafandre", 6, Edicions del Periscopi, Barcelona, octubre 2014.

Carles Zafon (Barcelona, 1965), metge i escriptor, revisita amb habilitat el vell tema del personatge sortit del llibre, tema d'arrel piradel·liana i tractat entre d'altres per Unamuno i Pedrolo. Com en el cas del llibre següent que comentem, encara és de la collita de 2014 i s'adscriu al camp de la literatura "altra", aquest més que no el següent amb tots dos peus en el gènere fantàstic.

Marcel·lí Moll, personatge principal de la novel·la *El gran amor del senyor Moll* de Ferran Armengol, s'escapa del llibre i posa els peus a terra a la biblioteca del pis de Bonaventura Batet, lector impenitent. Moll fóra una persona com nosaltres, salvant la peculiaritat que és pla com el paper: té cara i esquena, però no perfil. El fenomen del salt d'un personatge literari al món real, també tractat per Wells i per Vinyes, és considerat menys habitual "del que podria ser, però molt més del que ens pensem", segons que ens informa una experta bibliotecària, i el personatge imaginat ens qüestiona: "És que potser, vosaltres,

els humans, escolliu la mena de persona en què us convertiu?"

El fenomen, per als afortunats que el presenciem, és com veure un estel fugaç, perquè aviat els personatges tornen al seu món: "Penso que si es quedessin crearien un gran desequilibri al nostre món", opina l'experta.

Una novel·la recomanable, tot i que potser algú trobarà sobrer el breu capítol de tancament.

amj

MÉS O MENYS JO

MIQUEL DURAN



Més o menys jo

de Miquel Duran

La Galera, Barcelona, novembre 2014.

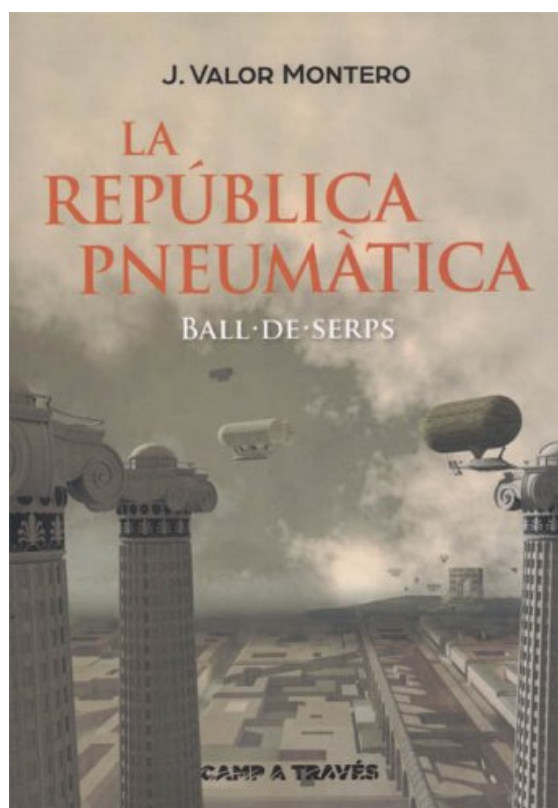
Miquel Duran (Pujarnol, Pla de l'Estany, 1985) és llicenciat en química i doctorand de bioinformàtica, segons que informa la nota biogràfica del llibre, i tot i que és alumne d'una escola d'escriptura debuta amb una obra gens acadèmica.

Més o menys jo és la narració iniciàtica en primera persona d'en Marc, que viu a mig aire de Rocacorba, amb un pare pouador que ha perdut una cama en un accident, cosa que fa sospitar a la família que els vol abandonar de mica en mica, una mare que es comunica per carta amb el germà difunt, un avi inventor que mena una furgoneta-taller, una germana casada i embarassada, i un terrible secret familiar que descobrirem quan toqui.

Però el veritable protagonista del llibre és l'escriptura suggeridora i sorprenent de Duran, plena de giragoneses enlluernadores. L'autor admet manlleus de Douglas Adams a Lobo Antunes, de Georges Perec a García Márquez, i algun lector potser pensarà en Pennac i Vian, però tot plegat llisca harmoniosament per la prosa marca Duran. No se'ns acudiria de classificar l'obra de ciència-ficció, però ens serveix de coartada per a comentar i recomanar des d'aquí aquest llibre que circula

pels viarans de la literatura no realista algun passatge que fa referència als gèneres fantàstics, com ara el moment que explica l'indret on "guardem l'ombra abans d'entrar al barri" o la confidència d'en Pol, l'amic d'en Marc, que sospita que qui realment escriu la seva història és un home que "viu en un planeta selvàtic d'una galàxia no molt llunyana".

amj



La República Pneumàtica de J. Valor Montero

"Camp a través", Editorial Cruïlla, Barcelona, febrer 2015.

A *La República Pneumàtica* J. Valor Montero (Barcelona, 1965), arquitecte i professor universitari, interessat en la relació entre arquitectura i cinema, presenta una eficaç novel·la d'aventures juvenils d'ambientació steampunk, en aquest cas situada en una república romana que utilitza la tecnologia del vapor.

La ucronia que planteja l'obra és que en temps de l'emperador Claudi s'hagués desenvolupat el projecte de màquina de vapor d'Heró d'Alexandria, i l'emperador hagués restituit la república, dins la qual tindria un gran poder efectiu el pontífex del culte pneumàtic i el seu Collegium. Dins la trama, d'aventures juvenils que a la dinàmica primera meitat del llibre evoquen els ambients de Dickens o de Twain, el jove heroi Marcus Novus es desplaça des de la Caesaraugusta natal fins a Barcinomagna per complir una missió relacionada amb la desaparició de la mare i el captiveri del pare. A la capital, entrarà en contacte amb el

pensament i el mètode de lluita orientals, però aviat la trama el portarà per altres intrigues. La professió d'arquitecte de l'autor li permet esplaiar-se en un altre progrés de la seva segona república romana: la descoberta del ciment armat, que permet la construcció d'edificis altíssims i complexos.

Dins l'obra anem trobant sovintejadades picades d'ullet, com la referència a una missió Apollo l'any CMLXIX, la modèlica Ampliatio de l'antiga Barkino que la uneix a les viles del voltant, o un parell de corruptes anomenats Miletus i Montulis.

El subtítol, "Ball de serps", i l'acabament del volum, fan pensar en futurs episodis.

amj



La decisió d'en Viggo. Zona prohibida II

de David Cirici

"Ficció", Fanbooks, Grup Editorial 62, Barcelona, març 2015.

Ara fa un any, en la ressenya de *Zona prohibida*, guanyadora del premi Ramon Muntaner, destacàvem que era una novel·la de ciència-ficció molt atractiva que sorprenia pel seu realisme i per uns personatges força encertats i una trama interessant. També dèiem que la novel·la tenia un final obert, que deixava molts interrogants i que segurament prometia una continuació. I ara tenim a les mans la continuació d'aquella distopia.

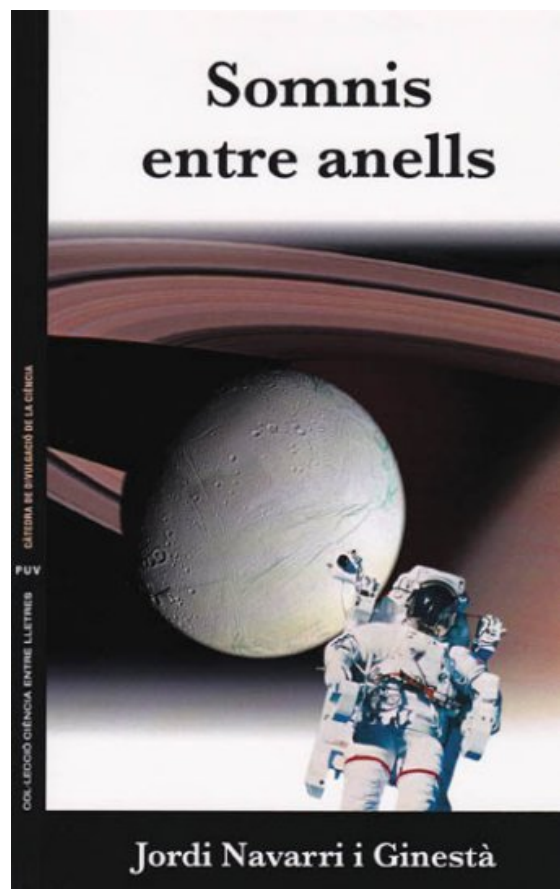
A la novel·la anterior unes noies estan internes en una escola isolada al mig de les muntanyes. Isolades en una escola totalment automatitzada, on els professors eren hologrames, les estudiants s'educaven sense cap contacte amb els adults. Una catàstrofe natural, una riuada, obliga les noies a deixar la seguretat de l'escola i enfrontar-se al món sorgit després d'una

pandèmia. De l'escola ideal, les noies van a parar a una granja de producció d'aliments.

La decisió d'en Viggo reprèn la història on acabava la primera i s'amplia i s'aprofundeix el món que l'autor ens havia proposat en la primera novel·la. La trama s'expandeix i no se centra només en la veu de la Daia, sinó que la narració passa a la tercera persona i trobem una alternança entre les històries de la Daia, la Inge i en Viggo i la de la Milena, segrestada pels mateixos salvatges que la Inge al principi de *Zona prohibida*. Així mateix, en aquest segon episodi es qüestionen els valors morals i s'aprofundeixen els dilemes ètics que marquen la nova societat.

L'estil narratiu àgil i eficaç de David Cirici tanca la història que havia començat a *Zona prohibida*. Hi haurà continuació?

MG



Somnis entre anells

de Jordi Navarri i Ginestà

"Ciència entre lletres", Publicacions de la Universitat de València, València, [abril] 2015.

Convé seguir amb atenció la coherent i progressiva trajectòria de Jordi Navarri i Ginestà (Barcelona, 1971), des de la primera novel·la, *El cinquè oceà* (2003), l'autoedició *Les cartes de Nèxiah* (2009) i ara aquests *Somnis entre anells* que han merescut el premi Vicent Andrés Estellés de narrativa científica.

A *Somnis entre anells* seguim la trajectòria de dos germans bessons, l'Ethan i en Noah, que se'ns presenten en dos escenaris grandiosos: l'un tornant de la Lluna, en una arriscada sortida de la nau enmig d'una tempesta solar, i l'altre establert en un habitatge submergit a Encelade, una lluna de Saturn, que serveix de base per a l'exploració que durà a una descoberta excepcional a Tità, el satèl·lit més gran del planeta gegant anellat, on confluirà la trajectòria de tots dos germans. Sota el guiatge llunyà de Clarke, que Navarri homenatja fins i tot amb les invocacions desesperades "Dave, Dave, em sents?", assistim a una enlluernadora odissea que ens portarà a la descoberta de sistemes de vida insospitats i també a especulacions tecnològiques aplicables a problemes actuals o futurs de la

Terra: les ambulants fàbriques de núvols, els antipol·luïdors boscànics, l'energia nuclear de fusió...

Navarri és el nostre autor més exigent i constant dins la línia d'una ciència-ficció "dura", és a dir, documentada i científicament anticipativa, sempre acompanyada de visions grandioses i espectaculars de paisatges interestel·lars insòlits i de formes de vida extremes i desconegudes. I és esperançador constatar que, tot i mantenir unes constants, a cada nou lliurament va aprimant els defectes i engruixint els encerts. L'autor, potser justificadament, continua desconfiant del lector i encara li recorda la voluntat didàctica, val a dir que prou alleugerida respecte a la primera obra; ha enriquit la trama narrativa, tot i que la revelació esotèrica continua sent un recurs argumental, aquí més justificat que no a la novel·la anterior, i en tot cas a qui li facin nosa els aclariments a peu de pàgina o les repeticions d'informació els pot saltar tranquil·lament, perquè al capdavall només són detalls negligibles que no haurien d'enfosquir gens la valoració de l'agosarat esforç d'imaginar mons i formes de vida i la voluntat d'eixamplar horitzons que demostra Navarri i de què podem gaudir llegint la seva recomanable novel·la, que deixa prou finestres obertes.

amj

EL CIUTADÀ PERFECTE

RAQUEL RICART



El ciutadà perfecte

de Raquel Ricart

"Trencadís", Andana editorial, Algemés, abril 2015.

Raquel Ricart (Bétera, 1962), guanyadora del premi Andròmina de 2010 i del més recent premi El lector de l'Odissea, ha conreat diversos gèneres, com el teatre, la novel·la negra i la novel·la juvenil, i ara fa una incursió en la ciència-ficció.

Som a l'any 3014 a Biotrés, la ciutat principal de Continent, sota un règim asèptic i controlador a la manera del *Món feliç* de Huxley. En un món d'on s'ha desterrat la comunicació escrita i els ciutadans, dels sexes XY i XX, són generats i pujats en centres de criança fins que tenen set anys, l'escrutadora Viravintu compleix l'encàrrec del cap d'Escrutini de vigilar el ciutadà Untur. Això ens donarà accés als seus enregistraments, ahora que també accedirem als que rep Viravintu dins l'organització de resistència Diferència i fins i tot podrem llegir un rar exemplar de testimoniatge escrit de Sian'Na, procedent de

les illes exteriors, un dels indrets no sotmesos a l'omnipotent Biopoder.

Una correcta distopia, servida amb una bona edició, respectuosa amb el lector i amb la llengua, d'una pulcra autora que es fa llegir.

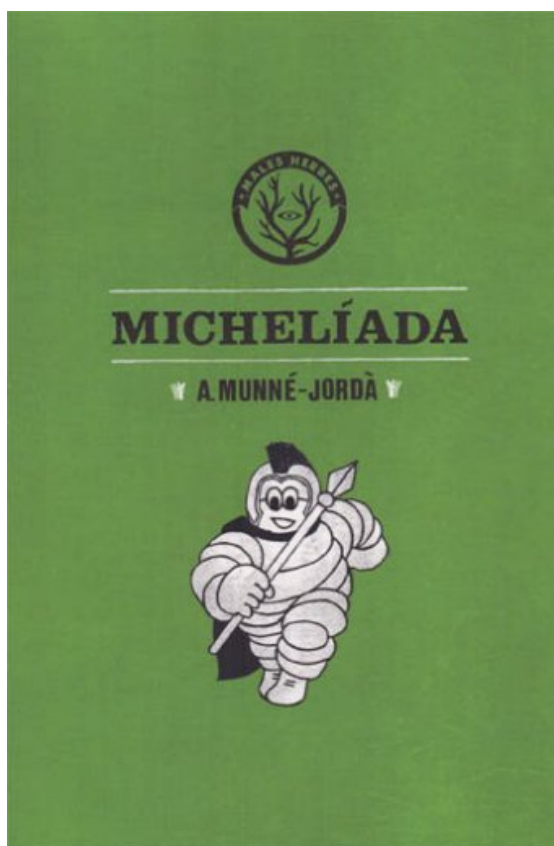
amj

Michelíada

d'A. Munné-Jordà

"Distorsions", 23, Editorial Males Herbes, Barcelona, juny 2015.

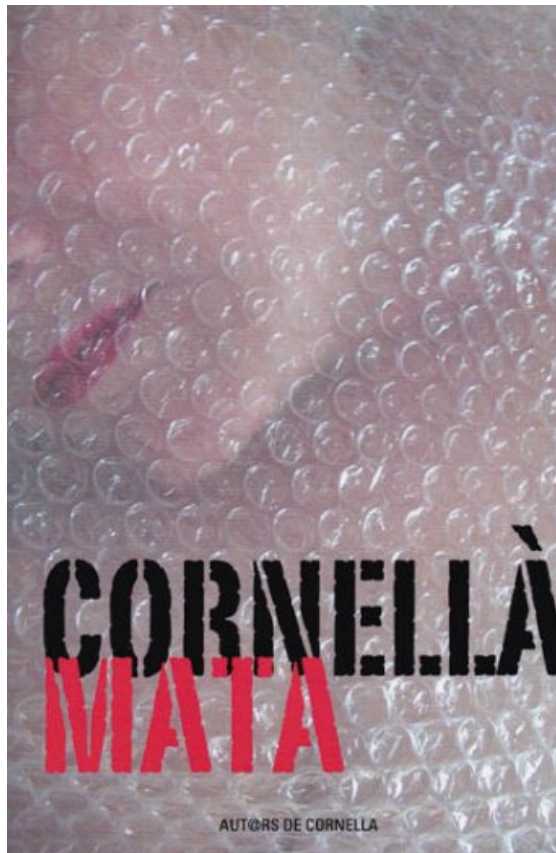
M'ha caigut a les mans una novel·la d'Antoni Munné-Jordà editada per Males Herbes que, per qüestions que ara no cal explicar, havia llegit fa poc menys de deu anys, quan, òbviament, encara era inèdita. Recordo que la versió que vaig llegir em va agradar. Tenia, té, un punt de filigrana filològica i de sornegueria narrativa que recorda les obres de Kurt Vonnegut. *Michelíada*, com s'endevina al nom, és una reescriptura paròdica de la *Ilíada* projectada cap al futur. Relata una batalla, salpebrada amb fanatisme religiós, amb un líder que és un caporal mutant (Michelin). En un dels bàndols els combatents tenen noms de marca de cotxe (Audi, Alfa-Romeo, Lancia, Volvo...), en l'altre els guerrers estan batejats com a multinacionals energètiques (Shell, Cepsa, Repsol...). Els *mass media* són els déus omnipresents, i la batalla és retransmesa en directe per l'holovisió, amb periodistes, com la reportera Ikea, que tenen rellevància dins la trama. Hi ha analogies i referències velades als personatges del poema èpic que narra la guerra de Troia.



L'absurditat de la batalla (com gairebé totes les guerres del món) és explicada com un *reality*. Els personatges, que fan servir variants dialectals del català, transiten per la línia del surrealisme, com Munné-Jordà ja havia fet en altres obres (en *Tresgressions*, 2003, o en *Poso el comptaquilòmetres a zero*, 2008, entre altres). El final, ara el rellegeixo, reserva una sorpresa que no es revela fins a les últimes pàgines.

Micheliada és una novel·la èpica futurista en què abunden les metàfores i una bona dosi de crítica social i d'ironia. Cal celebrar la seva publicació com una aposta per una literatura diferent, com la que acostuma a publicar Males Herbes.

Jordi de Manuel



Cornellà mata

d'Aut@rs de Cornellà

Ajuntament de Cornellà de Llobregat, Cornellà de Llobregat, gener 2015.

Dins el volum col·lectiu *Cornellà mata*, el tercer llibre publicat pel grup Aut@rs de Cornellà, aquest basat en el gènere negre, l'aportació de Montserrat Galícia ha estat un dels homenatges que li agrada de fer, revisitant alguna obra que li ha despertat l'interès.

En el cas del conte "I un gran joc s'esdevé...", Galícia homenatja el film *La decima vittima* d'Elio Petri, basat en el conte "The Seventh Victim" de Robert Sheckley. Galícia adapta el tema a l'actualitat i en duu el desenllaç a Cornellà. Com explica un personatge, "El Joc de Cacera és obert a tothom i perfectament legal, et pots inscriure al registre general del joc i un ordinador t'emparella amb algú i t'assigna el paper de víctima o de caçador. El caçador té més avantatges, coneix la identitat de la seva víctima. La víctima no coneix el caçador, s'ha de mantenir a l'aguait".

Dins el joc de referències, la narradora del tram inicial es diu Elia Petri i rep a Torí les instruccions de mans d'un dels organitzadors, Robert Sheckley. El títol és també un ressò d'un vers del poeta piemontès Cesare Pavese, "*e un gran gioco si svolge lassu sotto il sole*".

amj



La veu de la sirena de Carme Riera

"El balanci", Edicions 62, Barcelona, març 2015.

Sembla que s'ha començat a explotar un nou filó de la literatura fantàstica. La productora cinematogràfica Disney va adaptant en films amb actors reals antigues cintes de dibuixos animats, com ha fet fa ben poc amb *La ventafocs*, en un reciclatge de les rondalles meravelloses infantils. I això arriba també a la literatura, segons que indica el volum que presentem.

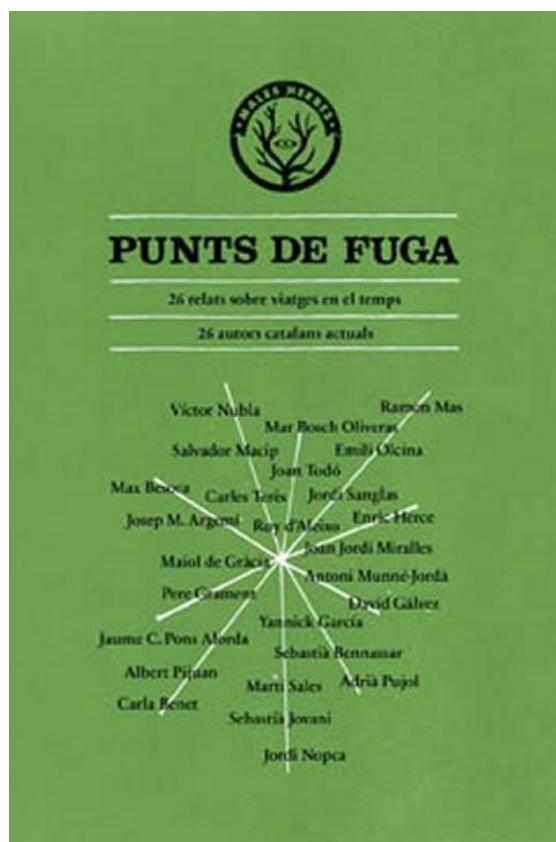
En un llibre d'Edicions 62, amb el distintiu de la col·lecció "El balanci" però sense numerar, ens arriba una recreació del conte de Hans Christian Andersen sobre la petita sirena a càrrec de Carme Riera. El volum inclou, encartada, la versió de Josep Carner del conte original, amb el títol "La donzelle de la mar". Tots dos textos són il·lustrats per Helena Pérez García.

Tot i que se solen aplegar abusivament com un conjunt amb la producció rondallística de Perrault i dels Grimm, els contes

d'Andersen són l'obra d'un autor que sap ambientar en paisatges exòtics i inquietants unes històries inoblidables i trasbalsadores, sovint amb elements grotescos i cruels.

Un volum honest que permet al lector fer la seva comparança entre el text d'Andersen, la llengua de Carner i la reescriptura de Riera.

amj



Punts de fuga de 26 autors

"Distorsions", 21, Editorial Males Herbes, Barcelona, abril 2015.

L'endemà de Sant Jordi, "El dia del gran supermercat del llibre mediàtic i les roses d'importació", segons el títol d'un article que vaig llegir en un blog, em poso a escriure aquesta ressenya.

Encara estic atabalada pel remolí de títols i portades de llibres, per les imatges de gentades passejant entre parades i alguns autors signant i altres mirant. Però és l'hora d'escriure, el moment de la tranquil·litat davant la pantalla. El bo de la qüestió és que encara que *Punts de fuga* sigui un únic llibre, no és una sola història. El llibre conté 26 relats, i la seva lectura també ha estat per a mi una mena de remolí d'idees, d'intencions i d'estils narratius. Són 26 autors catalans actuals que ens fan la seva proposta narrativa a partir d'una premissa àmplia que van proposar els editors. Havien de ser relats sobre viatges en el temps.

Segons un bon amic meu, els relats es podrien dividir en diferents apartats, i jo comparteixo la seva divisió i la faig meva plenament.

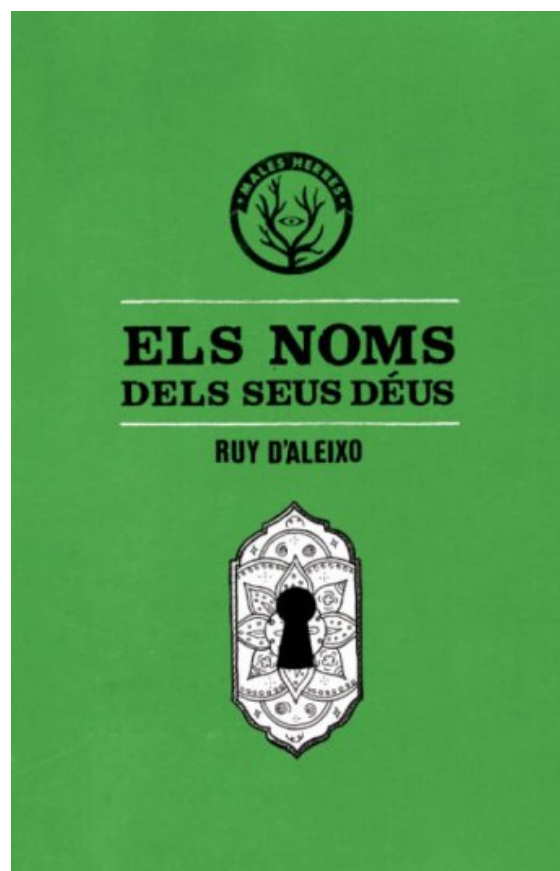
Trobem uns disset relats que sense massa problemes podríem definir com a històries de ciència-ficció, donant al terme una àmplia accepció. Relats com el d'A. Munné-Jordà, "Segones oportunitats", que obre el volum, o de Joan Todó, "Jet lag"; Mar Bosch Oliveras, "La bondat de Sant Cristòfol"; Emili Olcina, "Des d'un món simulat"; Carles Terès, "Veu en off"; Ruy D'Aleixo, "Zoo Palau"; Salvador Macip, "El viatger"; Max Besora, "J'espère que vous ferez bon voyage!"; Enric Herce, "La crida més enllà del temps"; Maiol de Gràcia, "Canvis"; Pere Grament, "La magdalena del senyor Sistachs"; Albert Pijuan, "Zulufita o els millors anys de la nostra espècie"; Adrià Pujol, "L'eco dels trons"; Ramon Mas, "Sota les hores"; Sebastià Bennassar, "Un Ictineu per al Nautilus"; Martí Sales, "****", i Víctor Nubla, "Les vacances de Pendergast".

Hi hauria un relat de fantasmes i ultratomba: el de Sebastià Jovani, "Bolero". Dos relats més entrarien de ple en la definició de metaficció: el de Joan Jordi Miralles, "El paradís perdut", i el de Jaume C. Pons Alorda, "Pròleg a *La filosofia dels viatges en el temps* de Roberta Sparrow". Un parell que serien al·legories de la lectura: el de David Gàlvez, "Sucedanis d'eternitat", i el de Josep M. Argemí, "El gran viatge". I finalment trobem uns quants relats que es podrien definir dins del subtítol de bogeria i obsessió: Jordi Sanglas, "Trajecte"; Yannick Garcia, "Un bosc de pollanques"; Carla Benet, "La pluja", i Jordi Nopca, "L'illa de Hainan". Entenc que tot plegat és opinable, però en tot cas aquí queda la classificació.

Hi ha contes per a tots els gustos. Es tracta d'un recull heterogeni; no podia ser d'una altra manera tractant-se d'autors ben diferents, i per tant és ben segur que cada lector acabarà tenint les seves preferències.

Però, al marge d'aquesta consideració, i per sobre de tot, *Punts de fuga* és una proposta agosarada que permet fer un tast i una aproximació a molts autors de casa nostra. Li donem la benvinguda.

MG



Els noms dels seus déus de Ruy d'Aleixo

"Distorsions", 22, Editorial Males Herbes, Barcelona, maig 2015.

El Diccionari de l'IEC ha ampliat a tres accepcions la definició única de "mite" de la primera edició del Diccionari General de Pompeu Fabra. En prenguem la definició que vulguem, gairebé tots els relats d'aquest interessant volum de les Males Herbes admetrien l'atribut de mite: el mite del serf tatuat, el mite del poble del mar, el mite de l'assassí en sèrie, el mite del soldat d'Alexandre, el mite dels monjos i la vaca o el mite del tailandès que es pensava que era homosexual, per a dir-ne només uns quants dels disset suggestius relats del volum.

Ruy d'Aleixo (que les males llengües relacionen amb Aleix Ruiz Falqués, Sant Feliu de Codines, 1982), estudiós de la literatura índia, impregna amb el seu coneixement de les tradicions asiàtiques un seguit de relats amb aires de llegenda mítica, la majoria situats en aquell indret exòtic que anomenem o anomenàvem Indoxina.

Molts tenen elements de fantasia, alguns són relats pintorescos quasi realistes i altres són faules intemporals. Per als lectors més centrats en la ciència-ficció podem recomanar "Primavera nuclear", un mite postnuclear que esdevé premonició prenuclear; "Fes un esforç", sobre una neotauromàquia mecànica; "Les eines", entorn

de medicacions al·lucinògenes per a la sida; "El tros de pa", amb una fuga del món virtual; "Veluvana", amb un exòtic judici futurista, i "L'ou de Pasqua sóc jo", amb "el primer ovípar de la família en tres-cents milions d'anys".

amj



El secret de la banya embruixada

de Salvador Macip i Sebastià Roig

"L'isard", 2, Ànima Llibres, Barcelona, març 2015.

En la mitologia zulu el tikeloshe o tokolosh és un esperit de naturalesa maligna. I són precisament un munt d'aquests esperits els que tenen un paper important a *El secret de la banya embruixada*.

La protagonista, l'heroïna de la lluita contra els perversos tikeloshe, serà la Sil, una noieta de *look* gòtic amb aficions paranormals, lectora empedreïda de l'*Enciclopèdia sobrenatural* i que resulta ser una excel·lent mèdiom. Però no estarà sola, el seu amic Pep i en Marc, el germà gran d'en Pep, li faran costat.

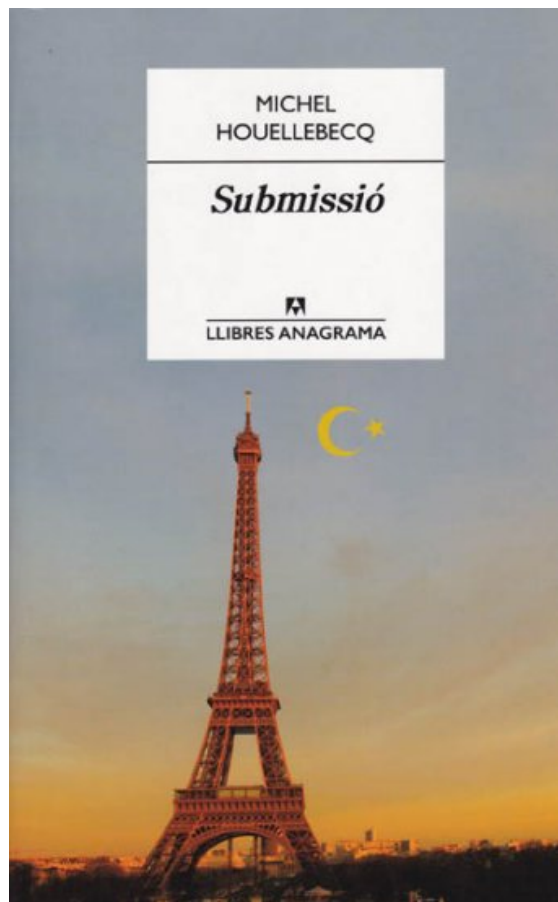
Tot comença a Portlligat a casa d'un pintor genial, Salvador Dalí, quan uns lladres una mica poca-soltes, a l'estil de *Solo en casa*, trenquen una banya del cap del rinoceront que hi ha penjat a la paret, quan intenten robar-lo. Aquest fet provocarà l'alliberament dels perillous tikeloshes.

Després l'acció es traslladarà a Palamós, allà coneixerem dos simpàtics fantasmes, Charlie el gos de Truman i l'escriptor i explorador americà Robert Ruark, que seran els col·laboradors imprescindibles de la Sil i els seus amics.

Embolica que fa fort! I una aventura ben esbojarrada ja està servida. La novel·la té un ritme trepidant, amb capítols curts i àgils que ens conduiran amb ritme frenètic a un desenllaç que no revelarem.

Aquesta és la tercera col·laboració de Salvador Macip i de Sebastià Roig, després de les anteriors i premiades *Mugrons de titani* i *Ullals*. En aquesta ocasió en Salvador i en Sebastià ens ofereixen una novel·la juvenil amb una trama original i amb la distracció i les picades d'ullet garantides.

MG



Submissió de Michel Houellebecq

Tr. Oriol Sánchez Vaqué

"Llibres Anagrama", 12, Editorial Anagrama, Barcelona, maig 2015.

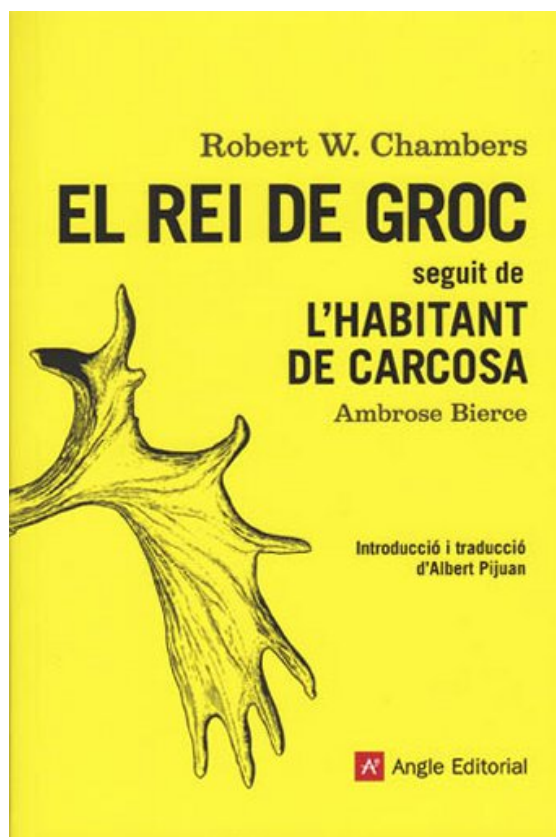
Al butlletí passat Montserrat Galícia es queixava que moltes de les actuals distopies "se situen en èpoques molt allunyades del present, en un futur diferent de l'actual i tan estrany que no propicia l'advertiment i l'admonició del que podria passar". Michel Houellebecq (illa de la Reunió, 1958), en canvi, situa la seva admonició en un futur ben immediat, en una França amb polítics coneguts com François Bayrou (que hi té un despietat protagonisme) o Manuel Valls, i sota l'alè de l'obra d'un escriptor tan perenne com Huysmans.

Després que a les eleccions presidencials de 2017 el Front Nacional ha passat a la segona volta però ha estat reelegit un president socialista, a les següents eleccions la tria està entre el Front Nacional (32%), el Partit Socialista (23%), la Germandat Musulmana (21%) i la dreta tradicional (14%). Els partits d'esquerra i de centreesquerra, i fins de centredreta, esclaus del dogma de no semblar racistes i temorosos de la confrontació civil, fan costat al candidat islàmic, que obté la presidència. Això

suposa el final de l'anomenat islamoesquerranisme, que no havia entès que islam i esquerra són dos termes antitètics, atès que els pilars de l'islamisme són el sotmetiment de la dona i l'accentuació de la desigualtat social. L'any 2022, en una França sota la presidència de Mohammed Ben Abbas, en François, intel·lectual especialista en Huysmans, no ens narra la història del rebel de les distopies de Huxley, Zamiatin o Orwell, sinó un més versemblant futur anomenat submissió, sobretot al poder aparentment irresistible de l'aparentment inexhaustible petrodòlar. Una submissió que, just quan apareixia la traducció, exemplificava entre nosaltres un estimable futbolista.

Tant aquest llibre com el següent que comentem inciten a llegir o rellegir l'obra de Huysmans, sobretot aquella novel·la que Martí i Pol va traduir amb el títol *A repèl*, amb un Des Esseintes, "perseverant celibatari", que també viu "una odiosa època d'indignes grolleries" i amb un final que potser conflueix, divergint-ne, amb el de la trاسبalsadora obra de Houellebecq.

amj



El Rei de Groc de Robert W. Chambers

Tr. Albert Pijuan

"El far", 26, Angle editorial, Barcelona, gener 2015.

Robert W. Chambers (Nova York, 1865-1933) és un dels autors de gènere fantàstic i terrorífic que són a l'origen del món lovecraftià, segons que ens informa Albert Pijuan a l'imprescindible pròleg, sobretot perquè articula un seguit de contes al voltant d'una mitologia, centrada en la inexistent obra teatral *El Rei de Groc*, un llibre que fa embogir qui el llegeix, i una panòpia de noms terribles, misteriosos i suggeridors, tant de personatges com d'estels i llocs mítics. Benvinguda sigui, doncs, aquesta traducció de quatre relats del novaiorquès, que ens informen del món dels damnificats pel rei de groc.

"El reparador de reputacions", publicat el 1895 i ambientat el 1920, és doncs un conte d'anticipació, però més aviat el podríem qualificar de bogeria i obsessió, seguint la denominació de Sala-Valldaura per als relats de Maupassant, un autor ben emparentat amb Chambers. "La màscara" podria comptar dins qualsevol

antologia de ciència-ficció vuitcentista, i és també el conte de fantasia inexplicable amb un final més gratificador: de fet, l'únic que promet un final potser feliç. "Al pati del Drac" és un conte de terror i obsessió. Com també "El signe groc", amb presència de somnis premonitors i amb un mort que es resisteix a admetre la seva condició.

Completa el volum "L'habitant de Carcosa" d'Ambrose Bierce (1842-1914?), relat que fa de referència per al món mític de Chambers i que ja havíem pogut llegir més d'un cop en català, des de la versió de Xavier Aleixandre de 1987.

Sense cap intenció de discutir res al documentat traductor i compilador, només com a comentari i des del respecte agraït, i entenent que no es pot dir tot dins un pròleg, gosariem matisar la rotunditat amb què certifica que relats d'aquesta mena són "una tradició pràcticament inexistent en català", cosa que podria ocultar obres meritòries com la de Joan Santamaria, sobretot les tres sèries de "Narracions extraordinàries" (1915-1921), o de Ruyra, Plana, Vinyes i tants d'altres fins a arribar a la que va bastint des de fa anys Olga Xirinacs. També pot sorprendre l'afirmació que el reconeixement de Lovecraft es produeix "a casa nostra, amb el monogràfic al suplement 'Cultura/s'" de "La Vanguardia", l'any 2014, quan l'opuscle "Amb la tècnica de Lovecraft" de Perucho -un autor que a més de *Les històries naturals* té força producció que encaixa més dins el gènere- és publicat el 1956 dins la mateixa sèrie on poc abans Antoni Comas n'havia publicat un sobre Maragall i Rilke (Guillamon ha explicat el gran ressò que va tenir, i fins la devoció que Espriu sentia per Lovecraft). I té raó Pijuan en les prevencions respecte a la denominació "realisme màgic" com un derivat llatinoamericà del "corrent weird", tenint en compte que ja a la presentació d'una traducció catalana de relats de Bontempelli (1878-1960) -referent de Vinyes i de Calders- de 1935 podem llegir que "les narracions que formen el present recull responen plenament a aquell 'realisme màgic' propugnat pels noucentistes italians". Cap d'aquests comentaris marginals i negligibles no pretén enfosquir, al contrari, l'admirable feina de Pijuan com a introductor de Chambers.

amj



El malson de Llorenç Villalonga. Estudi d'"Andrea Víctrix" de Sílvia Ventayol Bosch

"Biblioteca Miquel dels Sants Oliver", 47, Edicions UIB i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, març 2015.

És una bona notícia que es publiquin estudis monogràfics sobre obres de ciència-ficció catalanes, com és el cas d'aquesta monografia de Sílvia Ventayol Bosch (Palma, 1977), directora i guionista d'audiovisuals, i que al llibre presenta un resum de la seva tesi doctoral en Humanitats.

Ventayol obre el llibre afirmant "que el gènere de la ciència-ficció ve de molt enrere i que una de les curolles de Llorenç Villalonga, considerat autor clàssic dins la literatura catalana, fou la de relatar sarcàsticament el present desconcertant i el futur poc esperançador de la societat occidental", i que "*Andrea Víctrix* és una obra de ciència-ficció llargament gestada, si tenim en compte que l'any 1936 el novel·lista va llegir *Un món feliç* d'A.

Huxley".

Efectivament, l'obra de Villalonga s'inscriu dins el corrent distòpic de la de Huxley, i es va publicar el mateix 1974 en què van sortir *Mecanoscrit del segon origen* de Pedrolo, *Àngela i els vuit mil policies* de Maria-Aurèlia Capmany i *Visca la revolució* de Jaume Vidal Alcover, autors que testimoniaven la fi d'un temps i l'inici d'una nova era.

L'autora analitza la novel·la desglossant-ne la tècnica, les influències literàries, la idea de progrés, la relació amb el món clàssic i bíblic, i també la llengua, la ciència, la filosofia i l'arquitectura futuristes que descriu. Al final fins i tot hi ha un índex onomàstic dels personatges de la novel·la i quatre textos inèdits de Villalonga que s'hi poden relacionar, a més de la preceptiva bibliografia.

amj

CINEMA

Qué difícil es ser un dios Alexei German

Rússia, 2013.

Els germans Strugatski, Arkadi (1925-1991) i Boris (1933-2012), van publicar el 1964 *Trudno byt bogom*, que Acervo va traduir com *Qué difícil es ser dios*. El 1989 Peter Fleischmann en va dirigir una adaptació, que es va presentar com una gran superproducció europea, un apreciable film que es va estrenar entre nosaltres amb el títol *El poder de un dios*.



Qué difícil es ser un dios, que es va presentar aquí al passat festival de Sitges, és l'obra pòstuma, i de tota la vida, d'Alexei German, un director combatiu i arriscat, autor de només sis films, que des que es va publicar la novel·la en va començar a preparar l'adaptació; trenta-cinc anys després, del 2000 al 2006, es va passar sis anys rodant-la, en blanc i negre i contra tots els obstacles, i va dedicar set anys més al complex treball

de muntatge i postproducció, fins que el 21 de febrer de 2013 es va morir sense haver-la pogut acabar del tot, quan només li faltava acabar d'ajustar el so. La seva dona i el seu fill van concloure l'obra, que es va estrenar un any després a Rússia.

El film narra l'estada d'uns quants científics de la Terra en un planeta que viu una perpètua edat mitjana obscurantista i repressiva i en guerra constant; potser havien arribat a un cert renaixement, però a l'actualitat el saber és perseguit i l'escriptura és prohibida, i els que anomenen setciències o rates de biblioteca són executats. Els expedicionaris s'escampen pel planeta, camuflats entre els nadius. Don Rumata, un dels astronautes, establert a la ciutat d'Arkanar, alguns el prenen per un déu i li demanen que posi fi a la bogeria en què viu el planeta, però una condició del viatge és que s'han de limitar a observar, sense interferir en la història extraterrestre, sense matar cap nadiu. Quan finalment Rumata sentirà que ha d'actuar, constatarà que és difícil ser un déu.

Amb tres hores de durada, gairebé sense diàlegs, sense cap música ambiental llevat de la que produeixen els instruments que toquen els actors, el film és un encadenament de llargs plans seqüència que sense discursos mostren l'horror de la guerra, la crueltat de la innocència, la violència de la ignorància, la culpabilitat de la indiferència, el fàstic i el terror. Es va estrenar gairebé clandestinament l'abril passat al cinema Zumzeig, de Barcelona, i des d'aleshores el van passant aleatòriament. Si voleu atrapar aquest monument de la imatge cinematogràfica, imprescindible de veure en pantalla gran, consulteu la pàgina web del cinema Zumzeig. Sort!

Tomàs Capdevila

Mad Max: Fury Road

George Miller

EUA-Austràlia, 2015.

Corria l'any 1979 quan es va estrenar *Mad Max*, una pel·lícula australiana de ciència-ficció dirigida per George Miller i protagonitzada per Mel Gibson que havia d'acabar sent una pel·lícula de culte.

Amb un modest pressupost de 350.000 dòlars, el film va aconseguir recaptar cent milions de dòlars a tot el món i va produir dues seqüeles, *Mad Max 2*, també coneguda com *The Road Warrior (El guerrer de la carretera, 1981)*, i *Mad Max Beyond Thunderdome (Mad Max, més enllà de la cúpula del tro, 1985)*. L'acció se situava en un futur apocalíptic, en què les colles de motociclistes dominaven les carreteres mentre la societat s'enfonsava, i l'escassetat de gasolina era un problema a escala mundial.



Amb el nou episodi el mateix director, George Miller, ressuscita el seu antiheroi. *Mad Max: Fury Road* és el títol del film que inicia la seqüela de la saga, aquesta vegada protagonitzada per un nou actor, Tom Hardy, i amb la incorporació d'un personatge molt potent, Imperator Furiosa, interpretat per l'actriu Charlize Theron.

A *Mad Max: Fury Road* la Terra s'ha convertit en un lloc desèrtic on la gent lluita per sobreviure i cobrir necessitats tan elementals com els aliments i sobretot l'aigua. En aquest context, el solitari Mad Max es veurà implicat en una frenètica, salvatge i brutal persecució pel desert. Els perseguïdors seran els sequaços del tirà Immortan Joe, que governa la ciutatella. I la perseguïda serà Imperator Furiosa -una genial Charlize Theron- que fuig de la ciutatella després de robar al tirà el seu do més preciós, el més important, les seves dones. Per tot un seguit de circumstàncies, Mad Max aviat s'unirà a les perseguïdes.

En diferents entrevistes, George Miller, el director, havia declarat que, per a aquest nou episodi, tant ell com el seu guionista s'havien inspirat en el cinema mut d'acció i que s'havien proposat fer una pel·lícula "tan no verbal com fos possible".

Ja estàvem avisats. I potser és en aquest excés que trobem el principal retret a fer a la pel·lícula. Són dues hores d'acció trepidant, desenfrenada, sovint hiperbòlica, amb ús i abús del zoom. Fins i tot els films d'acció necessiten moments d'intimitat, de repòs, de diàleg tranquil perquè l'espectador conegui els personatges i les seves motivacions.

MG

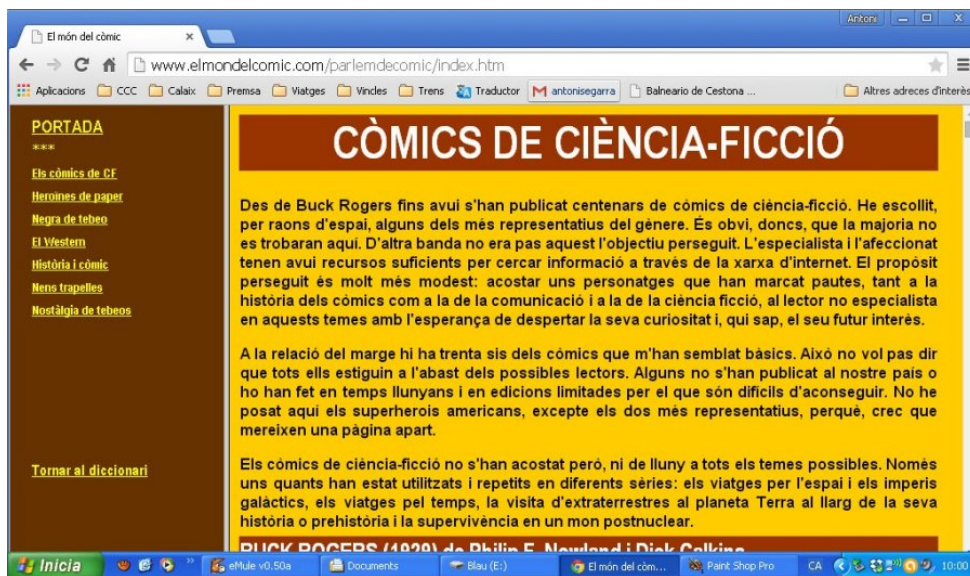
Seqüències memorables



Contactar amb alienígenes pot portar sorpreses.
Contact. Robert Zemeckis, 1997.

CÒMIC

Còmics de Ciència-Ficció



Farà ara, d'aquí a un parell de mesos, dotze anys des que vaig tenir l'oportunitat, amb motiu d'una de les Trobades de Ciència-Ficció que tingueren lloc a Mataró, de poder realitzar una exposició de còmics d'aquest gènere reproduint-ne les portades a mida pòster. Per raons de pressupost i d'espai el nombre de plafons exposats era limitat, cosa que va obligar-me a reflexionar sobre quins còmics i per quina raó havia de seleccionar. Era obvi que, per

una part, jo elegiria els que eren els que a criteri meu considerava millors tant pel contingut literari com per la realització gràfica. Però per l'altra part em semblava imprescindible posar-hi, al marge de preferències personals, aquells que havien aconseguit una gran acceptació per part dels afeccionats. Deixo clar que pel que fa als còmics de superherois americans no n'hauria entrat en la meva selecció preferida ni un nombre igual al dels dits d'una mà. Per això, a l'hora de reduir, per les raons assenyalades vaig suprimir-ne uns quants pensant que amb els que hi entraven el subgènere quedava prou representat.

Ara, amb aquest darrer número del butlletí que a partir d'ara es presentarà en format "blog", he volgut deixar una llista dels còmics de ciència-ficció que considero imprescindibles per a tenir un bon coneixement d'aquest

gènere en aquest mitjà. A la taula que poso seguidament hi ha en negre els còmics que van formar part de l'exposició, en color blau els que he afegit perquè en el seu moment van ser descartats o perquè la seva aparició ha estat posterior a la data de l'exposició. De tots en podeu trobar una fitxa amb una ressenya crítica www.elmondelcomic.com i del que va ser l'exposició en trobareu un resum informàtic a l'apartat "Articles i col·laboracions" del mateix web. A més a més he afegit, amb color vermell, els que properament s'aniran afegint a l'índex d'*El món del còmic*.

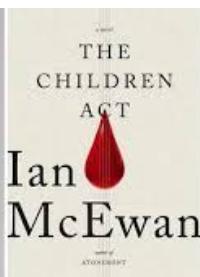
Sóc plenament conscient de la poca acceptació que té el còmic entre la gent que consumeix habitualment productes culturals. Fins i tot els que admeten el valor cultural de la literatura de gènere són refractaris al consum del cinema de gènere i, encara molt més, al còmic, mitjans que segueixen considerant simplistes, infantilistes i desproveïts de rigor intel·lectual. Espero, encara que potser sigui molt esperar, que com a mínim els lectors habituals del nostre butlletí siguin una excepció i aprofitin la llista que segueix per a gaudir del plaer d'uns còmics que, almenys en una significativa majoria, són una lectura adequada i exigent per a adults que són realment adults.

Any	Còmic	Autors (Guió & Dibuix)
1929	Buck Rogers	Phil Nowlan & Dick Calkins
1929	Tintin	Georges Remi "Hergé"
1933	Brick Bradford	William Ritt & Clarence Gray
1933	Alley Oop	Vincent T. Hamlin
1934	Flash Gordon	Alex Raymond
1938	Superman	Jerry Siegel & Joe Shuster
1939	Batman	Bill Finger & Bob Kane
1945	Les pionniers de l'Esperance	Roger Lecureux & Raymond Poivet
1946	Black et Mortimer	Edgar P. Jacobs
1947	El jinete del espacio	José Mallorquí & Francisco Darnís
1954	Diego Valor	Jarber & Buylla i Bayo
1954	Jeff Hawke	Sidney Jordan
1954	Red Dixon	Joaquim Berenguer & Juan Martínez Osete
1955	El mundo futuro	Guillermo Sánchez Boix "Boixcar"
1957	El eternauta	Héctor G. Oesterfeld & Francisco Solano López
1958	Rock Vanguard	Miguel González Casquel & Antonio Guerrero
1961	The Fantastic Four	Stan Lee & Jack Kirby
1962	Barbarella	Jean-Claude Forest
1962	Mort Cinder	Héctor G. Oesterfeld & Alberto Breccia
1962	Spider-man	Stan Lee & Esteve Ditko
1964	Les naufragés du temps	Jean-Claude Forest & Paul Guillon
1965	Philémon	Fred Othon Aristidès "Fred"
1966	Lone Sloan	Phllippe Druillet
1966	Valentina	Guido Crepax
1967	Luc Orient	Michael Regnier "Greg" & Eddy Paape
1967	Valerian	Pierre Christin & Jean-Calude Mézières
1968	Epoxy	Jean Van Hamme & Paul Cuvulier
1968	Ulysse	Jacques Lob & Georges Pichard
1969	Dani Futuro	Víctor Mora & Carlos Giménez
1971	Yoko Tsuno	Roger Leloup
1975	Arzak	Jean Giraud "Moebius"
1975	Le vagabond des limbes	Christian Godard & Juli Ribera
1977	Hom	Carlos Giménez
1977	Thorgal	Jean Van Hamme & Grzegorz Rosinski
1979	Jeremiah	Hermann Huppen "Hermann"
1979	Érase una vez en el futuro	Carlos Giménez
1979	Les robinsons de la Terre	Roger Lecureux & Alfons Font
1980	Cuentos de un futuro imperfecto	Alfons Font
1980	Clarke & Kubrick	Alfons Font
1980	El incal	Alejandro Jodorowsky & Jean Giraud "Moebius"
1980	La trilogie Nikopol	Enki Bilal

1981	Hans	André-Paul Duchâteau & Grzegorz Rosinski
1981	Hombre	Antoni Segura & José Ortiz
1982	V de vendetta	Alan Moore & David Lloyd
1982	Akira	Katsushiro Otomo
1983	El prisionero de las estrellas	Alfons Font
1985	La survivante	Paul Guillon
1986	Beatifica Blues	Jean Dufaux & Werner Goelen "Griffo"
1986	Les eaux de Mortelune	Patrick Cothias & Philippe Adamov
1986	Watchmen	Alan Moore & Dave Gibbons
1988	Aquablue	Thierry Cailleteau & Olivier Vatine
1992	Le cycle de Cyann	Claude Lacroix & François Bourgeon
1993	Aldebaran	Louis Eduardo de Oliveira "Léo"
1994	Hellboy	Mike Mignola
1998	Sillage	Philippe Bouchet & Jean-David Morvan
1998	La casta de los Metabarones	Alejandro Jodorowsky & Juan Giménez
2003	Mayam	Stéphen Desberg & Daniel Koller
2006	Orbital	Sylvain Runberg & Serge Pellé
2011	Aâma	Frederick Peeters
2012	Mermaid Project	"Léo" i Corine Jamar & Fred Simon

Toni Segarra

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ



L'escriptor anglès Ian McEwan va abordar el món de la ciència a *Solar*(2010), en què el protagonista era un premi Nobel de física, ja en una decadent maduresa, que és llogat pel govern com a imatge pública d'un projecte sobre energies renovables i acaba intentant fer negoci privat amb el descobriment d'un dels seus joves col·laboradors.

A *Solar*, ironitzava sobre el nivell general de cultura tecnocientífica de la població. En un passatge memorable descrivia com, al centre que dirigeix el protagonista, en fer un concurs públic d'idees sobre noves fonts d'energia i de motors, acaben classificant els projectes que els arriben en tres piles: els que violen la primera llei de la termodinàmica, els que violen la segona i els que les violen totes dues.



Ara, McEwan ha publicat *The Children Act*, una novel·la en què la protagonista, Fiona, és una jutgessa londinenca que ha de decidir si autoritza o no una transfusió de sang a un adolescent malalt de leucèmia, que és demanada pels metges de l'hospital, i a la qual s'oposen els pares, que són testimonis de Jehovà. Paral·lelament, la dona i el seu marit, tots dos a la seixantena, estan vivint una crisi matrimonial.

La il·lustració de Matt Blease per a la crítica de "The Guardian", que acompanya aquest article, és ben significativa del conflicte moral que resol la jutgessa. En el marc de llei que dona títol a l'obra i partint del

respecte a la llibertat religiosa, Fiona fa un raonament de filigrana en què, essencialment, confronta ciència amb esoterisme, per molt que aquest provingui d'una religió registrada.

El rigor de McEwan el trobem tant en els aspectes legals com en els científics. La malaltia i el seu procés de guariment són explicats amb tal rigor que el lector pot arribar a les mateixes conclusions que la jutgessa seguint el fil del seu raonament.

L'advocat va fer un pas endavant.

-Per tant, Senyoria, crec que és acceptat per totes les parts que Adam està afectat per una leucèmia. L'hospital vol tractar-lo de la manera habitual amb quatre medicaments, un procediment terapèutic universalment reconegut i practicat per hematòlegs, com puc mostrar-li...

-No cal, Sr. Berner.

-Gràcies, Senyoria.

Berner va apressar-se a resumir el curs convencional de tractament i aquest cop Fiona no va intervenir. Dos dels quatre fàrmacs eren dirigits directament a les cèl·lules leucèmiques, mentre que els altres dos enverinaven el seu avenç cap a la medul·la òssia, cosa que afecta el sistema immunològic del cos i la seva capacitat per a produir els glòbuls vermells i blancs i les plaquetes. En conseqüència, és costum de transfondre sang durant el tractament. En aquest cas, però, a l'hospital se li va impedir fer-ho. Adam i els seus pares eren testimonis de Jehovà i era contrari a la seva fe acceptar productes de la sang en els seus cossos. A banda d'això, el noi i els seus pares van acceptar qualsevol tractament que l'hospital pogués oferir.

-I què se li ha administrat?

-Senyoria, en deferència als desitjos de la família, només se li han administrat els medicaments específics contra la leucèmia específica. L'hospital no els considera suficients. És en aquest punt que m'agradaria cridar a testimoniar l'hematòleg consultor.

Una vegada més, l'autor mostra que només hi ha una manera de fer les coses bé: si es parla de tecnociència, s'ha de fer amb un rigor absolut.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

La connexió parisenca de Lovecraft

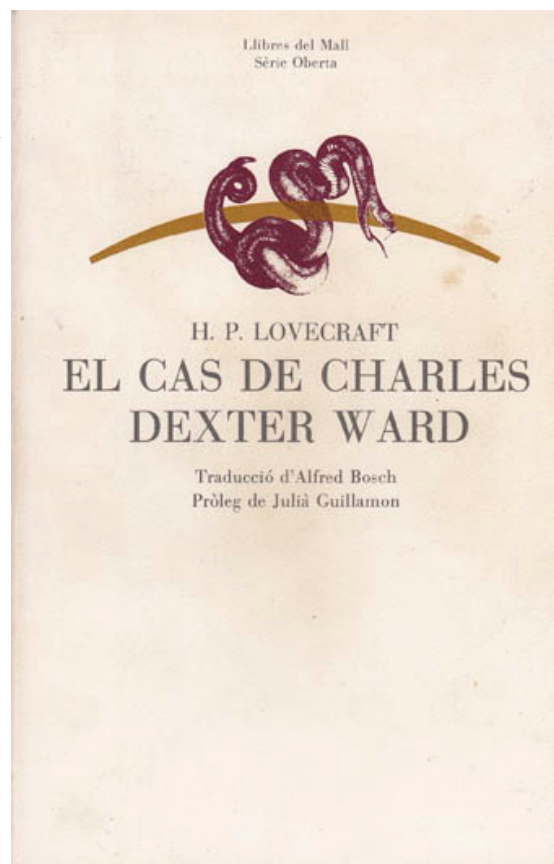


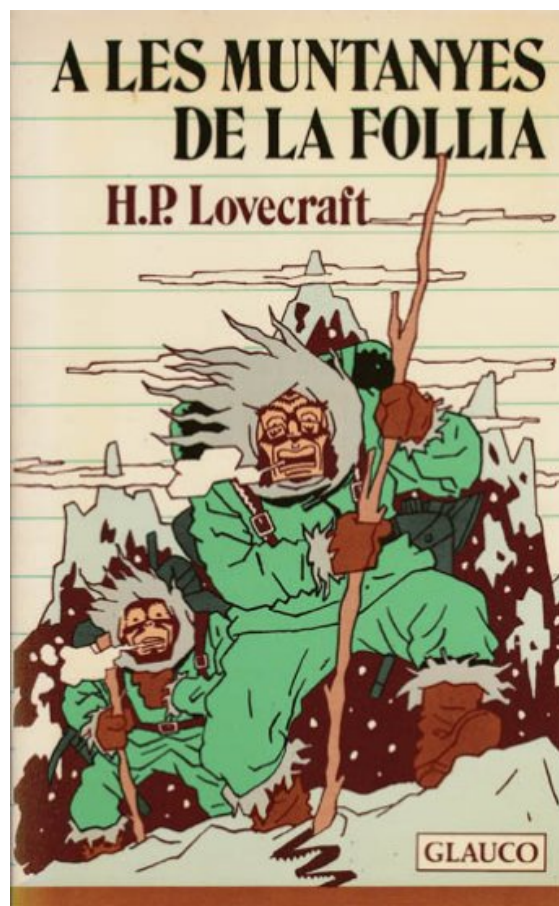
Vaig conèixer Lovecraft cap als tretze anys, mitjançant una ressenya en un fascicle de l'enciclopèdia "Lo Inexplicado". Però no fou fins als setze que vaig llegir *El cas de Charles Dexter Ward*. Trobar-me llavors, quan a les classes de filosofia de l'institut estudiàvem les neurosis, amb un relat que començava amb la fugida d'un boig del manicomi m'estimulà positivament. D'altra banda, em va semblar una barreja de tradicions esotèriques i paganes que em féu recordar

alguns grimoris clàssics i altres volums, d'autors com ara Papus, Aleister Crowley i Éliphas Lévis. No va ser un mal començament. Confesso que hauria estat millor, potser, si la primera presa de contacte hagués estat llegint *La clau d'argent*; però també és cert que hauria estat pitjor si l'inici hagués estat *A les muntanyes de la follia*. Perquè aquest darrer text només s'assaboreix amb tota la riquesa que conté quan un ja s'ha familiaritzat amb l'univers lovecraftià.

Entre les lectures literàries i les dels llibres de filosofia, em vaig abocar a un seguit de publicacions que parlaven sobre l'escriptor de Providence, de tota manera i des de tots els angles i perspectives possibles. Amb la flaire del *Cas de Charles Dexter Ward* i l'amalgama de coses que havia après, vaig notar la presència familiar dels "sense sort". Així com succeeix amb Baudelaire, Nerval, Poe o Maupassant, també el perfume de Lovecraft destil·lava els matisos característics, sovint llòbrecs, que encenen la flama de l'ànima i la porten pels viaranyes de la passió noble del cor. Fou llavors quan vaig descobrir la relació que vinculà l'autor a la ciutat de París; una connexió, gairebé sempre, encoberta, misteriosa i, fins a un cert punt, inquietant.

És ben sabut que Lovecraft va consagrar molt de temps a criticar i reescriure obres d'amics i coneguts. Com ho havia de deixar de fer amb els textos de qui fou la seva dona, Sonia Green? "European Glimpses" és, possiblement, un dels treballs més extravagants que mai va corregir i reelaborar. Fou escrit originalment per Sonia Green, la qual declarà que "vaig partir cap a Europa, l'any 1932. Tenia gairebé ganes d'invitar-lo [a Lovecraft], però com que ja no era la seva esposa sabia que no ho acceptaria. No obstant això, li vaig escriure des d'Anglaterra, Alemanya i França, adjuntant-li llibres i reproduccions sobre tots els temes susceptibles al seu interès [...] i de França li vaig enviar també postals: Versalles, Fontainebleau, Chartres, Reims, [...] el Lido de París, el Luxemburg, la Sainte-Chapelle, [...] Montmartre, l'església de la Madeleine, [...] Notre-Dame, i molts, molts d'altres monuments que ara no recordo. També vaig enviar-li un relat del viatge que revisà per a mi".





Lovecraft es limità a revisar i ampliar el text rebut? O bé el va escriure de nou? Els entesos asseguruen que l'estil narratiu indica que fou així. Argumenten que a Sonia mai de la vida no se li hauria acudit pensar, per exemple, en Remy de Gourmont passejant pels jardins del Luxemburg. "European Glimpses" és, doncs, un *carnet de voyage* on es narren les experiències de Sonia, però escrites per Lovecraft. De tant en tant, s'hi veuen "intrusions" prou explícites, atès la fascinació que sentia per aquella metròpoli. Llegim a "European Glimpses": "París és possiblement la més bella de totes les ciutats que he vist. Londres és més patinada, més rica de barreges, Manhattan més espectacular, però la *ville lumière* sobrepassa l'una i l'altra per la seva gràcia i per la perfecció clàssica de les seves formes [...]. Els edificis barrocs que en d'altres indrets semblen xocants i fora de lloc, aquí sembla que perdin els seus defectes individuals amb l'harmonia d'un esquema més vast. Les llargues avingudes i els bulevards, les places guarnides amb columnes i estàtues, les grans perspectives geomètriques i la presència perpètua del riu Sena, amb els seus molls ornats admirablement amb murs i ponts animats [...]. Tot plegat emana un encant molt particular del qual ningú no pot defugir [...]. Cap altra ciutat ofereix uns panorames tan fascinants, que inciten al somni, com aquesta hereva de segles que medita sense fi, amb l'acabat de teules, agulles, cúpules i altres altures pintoresques [...]."

Poc temps després m'arribà la confirmació de la relació París-Lovecraft. A l'obra *Lovecraft, aquest geni vingut d'un altre lloc*, de Jacques Bergier, l'escriptor de Providence respon la pregunta:

-Vostè ha estat mai a París?

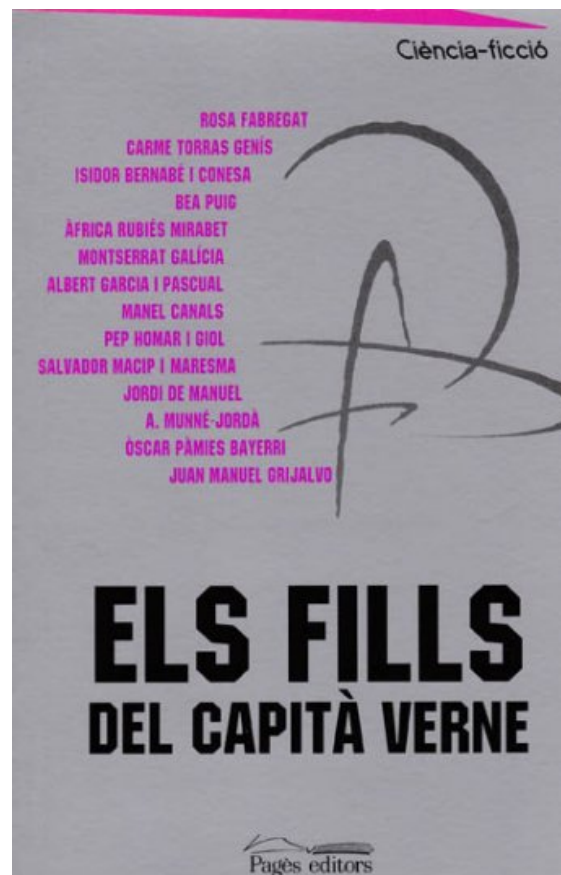
-Yes, *whit Poe, in a dream* [Sí, amb Poe, en un somni].

Increïble, prodigiós. La resposta palesa la unió entre Poe, Lovecraft i París. És evident que Lovecraft admirava Poe i, sense cap dubte, bussejà en la trilogia parisenca protagonitzada per Charles August Dupin ["Els crims del carrer Morgue", "El misteri de Marie Roget" i "La carta robada"]. Efectivament, Lovecraft fou a París, oníricament o no, tant se val: respirà l'aire de la capital atàvica. El relat "La música d'Erich Zann" remet a París, amb aquella *rued'Auseil* tan característica i les golfes atrotinades del músic mut. N'ignoro ben bé el perquè, però m'és ineludible fer paral·lelismes entre els sons que terroritzen el protagonista i algunes cançons de Joséphine Baker.

Emili Gil

EVOCACIÓ

Els fills del capità Verne han fet 10 anys



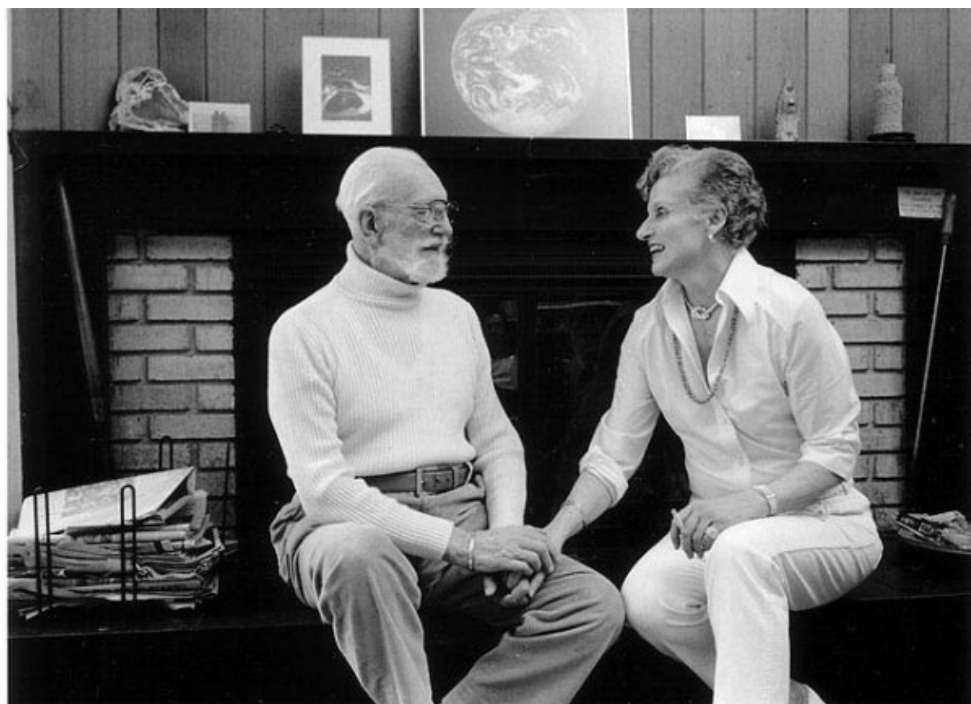
Ara fa 10 anys, en ocasió del centenari de la mort de Jules Verne (1828-1905), la SCCFF va retre un modest homenatge literari a l'autor francès. Es concretà en un conjunt de textos originals, de manera que cada text havia de tenir un títol -literal o manipulat-d'una obra de Verne. Ens vam imposar un mètode de treball poc habitual en literatura: cada autor enviaria el seu text a la resta, i qui volgués retornaria privadament l'opinió a l'autor, fet que estimulà en molts casos modificar (i millorar) l'original. El resultat va ser un recull de poc més de cent cinquanta pàgines amb catorze textos, sobretot relats, però també poesia i assaig, gèneres que Verne va conrear. El recull es publicà el juliol de 2005 a Pagès Editors, a la col·lecció "Ciència-ficció", i l'encapçalà un poema escrit per Rosa Fabregat ("De la Terra a la Lluna") i el tancà un assaig de Juan Manuel Grijalvo ("Viatge al centre de Verne"). Els dotze relats entre el poema i l'assaig s'ordenaren cronològicament d'acord amb la data de publicació de les obres de Verne que hi donaven títol: *El mestre Zacaries* (1854) per Carme Torras ("*Zacaries i el rellotge de l'ànima*"), *Vint mil llegües de viatge submarí*(1869) per Isidor Bernabé, *Una fantasia del doctor Ox* (1872) per bea puig, *La volta al món en vuitanta dies* (1873) per Àfrica Rubiés ("*La volta a l'univers en 80 dies*"), *Miquel Strogoff*(1876) per Montserrat Galícia ("*Miquela Strogoff*"), *Hèctor Sarvadac* (1877) per Albert García, *El raig verd* (1882) per Manel Canals, *Frritt-Flacc* (1884) per Pep Homar, *Robur el Conqueridor* (1886) per Salvador Macip, *Dos anys de vacances* (1888) per Jordi de Manuel, *L'esfinx dels gels* (1897) per A. Munné-Jordà i *Amo del món* (1904) per Òscar Pàmies. Tots els textos van ser escrits expressament, amb l'excepció d'"El raig verd" de Manel Canals, secretari de la SCCFF, al qual vam dedicar el llibre, que va traspasar l'octubre de 2004, pels dies en què engegàvem el projecte.

Els autors més veterans: Rosa Fabregat, Montserrat Galícia i A. Munné-Jordà, ja tenien el 2005 un cert gruix d'obra publicada de ciència-ficció; per als altres, una dècada és poc per a construir una carrera literària, però a més dels veterans esmentats, a hores d'ara hi ha autors del recull que han publicat obres de ciència-ficció de cert pes en la literatura catalana.

Potser va ser un exercici endogàmic (com ho són, es miri com es miri, la major part d'antologies amb diversos autors), però ens ho vam passar bé... I qui sap si no passarà gaire temps fins que en fem algun altre, potser amb el pretetx del centenari del naixement de Manuel de Pedrolo (1918-1990)?

CENTENARI

James Tiptree Jr. versus Alice B. Sheldon



El 18 de maig de 1987 Alice B. Sheldon, més coneguda en el món de la ciència-ficció com a James Tiptree Jr., va matar d'un tret al cap el seu marit mentre dormia i després es va suïcidar amb la mateixa arma.

Era un suïcidi pactat, l'escriptora tenia setanta-un anys, i el seu marit, vuitanta.

Alice Sheldon estava acostumada a les armes de foc, quan era petita va participar en tres expedicions a l'Àfrica amb els pares i va veure com els components dels safaris

mataven lleons, elefants i goril·les, i després la petita Alice es fotografiava al costat dels animals morts.

Era l'any 1911 i aquestes pràctiques no tenien la consideració que tenen en l'actualitat. Aquella era una Àfrica verge, colonial, amb assentaments britànics, francesos i belgues. La petita, una mena de Rínxols d'or, posava davant la càmera dels expedicionaris envoltada de negres que els adults no dubtaven a qualificar de caníbals, però que tanmateix no condemnaven, perquè consideraven que el canibalisme era part dels seus costums i forma de vida.

Tres expedicions van portar els Bradley, els pares de l'Alice, a l'Àfrica, i en una van visitar les muntanyes de Virunga, les muntanyes dels goril·les que es van fer famoses per la biòloga Dian Fossey. Als Bradley i els seus amics no se'ls va escapar la tremenda semblança d'aquells primats amb els éssers humans i van arribar a la conclusió que calia protegir-los. I a això van dedicar posteriorment els seus esforços per aconseguir que Virunga fos declarat reserva nacional.

Aquest va ser l'ambient en què es va criar la petita Alice, la futura James Tiptree Jr.

Potser això permet entendre el tipus de suïcidi escollit, però també ens dona pistes sobre la seva producció literària, sobre els seus contes, que Robert Silverberg en una famós pròleg va qualificar de contes escrits per una ploma masculina. Aleshores la identitat de l'autora, que signava amb el nom masculí de James Tiptree Jr., no era coneguda i Silverberg, en contra d'aquells que deien que potser es tractava d'una dona, va defensar que es tractava d'un home.

Alice Sheldon va néixer a Chicago el 24 d'agost de 1915, en una família i progressista i amb inquietuds intel·lectuals. Va ser una dona inquieta, filla d'una escriptora de cert èxit, volia ser pintora i de fet part de la seva obra pictòrica es conserva en col·leccions privades. Més endavant va deixar la pintura i es va dedicar al periodisme d'una manera fugaç; quan els Estats Units van entrar en la Segona Guerra Mundial, Alice es va enrolar a l'exèrcit i va passar a formar part de l'incipient servei d'Intel·ligència. Des de l'anonimat d'una oficina es dedicava a desxifrar fotografies aèries per descobrir moviments de tropes o aeroports de les forces enemigues.

Així va conèixer, al final de la guerra, el que va ser el seu segon marit, el coronel Ting Sheldon, un dels caps de l'espionatge americà a la Gran Bretanya.

Acabada la guerra, Alice Sheldon es va llicenciar amb el grau de major. Més endavant treballà a la CIA, durant un curt període de temps, pel que sembla en tasques poc compromeses.

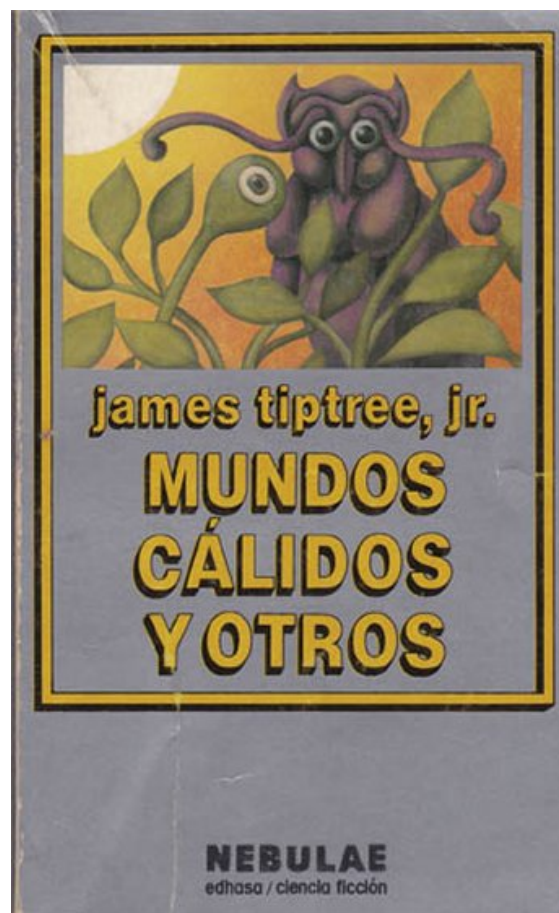
Les seves inquietuds la van portar a intentar escriure assaig: els temes que sempre l'havien preocupat eren el feminisme, entès com a les relacions de poder que a les societats patriarcals duen a la submissió de la dona. Alice Sheldon es preguntava com era que la majoria de les dones assumien aquest rol de dependència, mentre que una minoria s'hi sentia terriblement incòmoda.

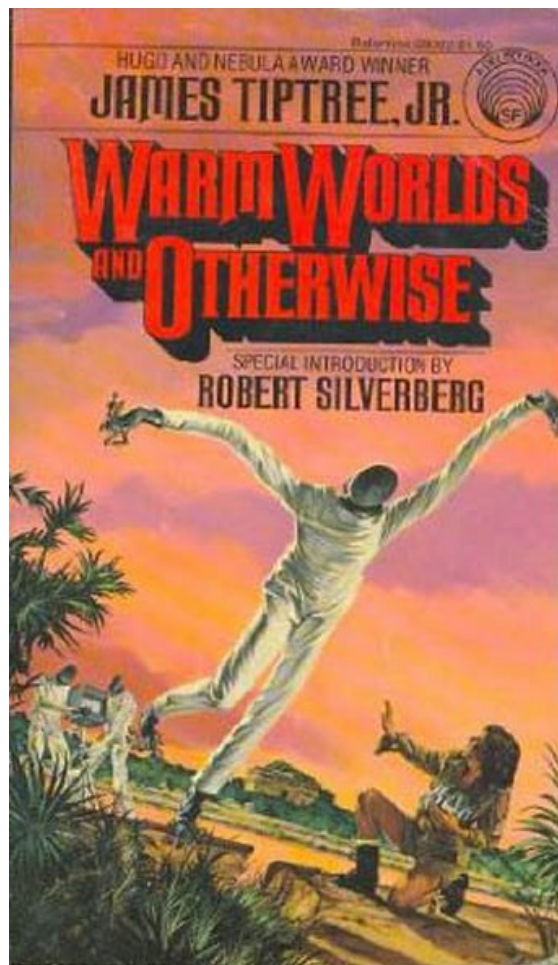
L'any 1967 es va doctorar en Psicologia experimental a la George Washington University i durant un cert temps es va dedicar a la investigació. Per a la tesi de doctorat va triar com a tema les reaccions dels animals a estímuls nous en ambients dissímils.

No havia reeixit en els assajos sobre feminisme, diverses publicacions li van rebutjar els articles sobre aquest tema, i va acabar canalitzant les idees cap el món de la ficció, i en particular de la ciència-ficció, gènere de què havia estat assídua lectora durant anys. La seva carrera d'escriptora va començar tard, a cinquanta-sis anys. Havia explicat que va treure el cognom Tiptree del nom d'un pot de melmelada.

Durant anys Alice Sheldon no va fer cap aparició pública, però va mantenir una extensa correspondència amb autors de ciència-ficció com Ursula K. Le Guin, Vhonda Mc Intire, Joanna Rus, Harlan Ellison, Philip K. Dick, Frederik Polh i Robert Silverberg, entre d'altres, i amb editors i lectors, sempre fent servir la personalitat masculina del pseudònim. Quan li preguntaven per la seva vida personal proporcionava dades veritables, exceptuant informació relacionada amb el sexe a què pertanyia. Molts dels detalls que Tiptree va donar a conèixer a les cartes (sobre la carrera a les Forces Armades, el doctorat) van aparèixer també en biografies oficials.

Poc abans de saber-se la seva veritable identitat, Alice Sheldon va utilitzar un altre pseudònim, en aquest cas femení, Racoon Sheldon.





Warm Worlds and Otherwise és un recull de contes de James Tiptree que es va publicar l'any 1975, *Mundos cálidos y otros* en la traducció al castellà, que va ser editada per la mítica col·lecció d'Edhasa "Nebulae/Ciencia ficción" l'any 1985.

Els dotze contes que componen l'antologia són extraordinaris i cadascun serviria per a situar James Tiptree entre els millors autors de ciència-ficció. Contes com "The Women Men Don't See" ("Les dones que els homes no veuen"), una petita joia en clau feminista, "The Girl Who Was Plugged In" ("La noia que estava connectada"), premi Hugo de l'any, conte que s'avança al que serà més endavant el culte del cos i de la imatge. Uns relats en què l'estrany, el desconegut i el desconcertant s'alien amb una prosa innovadora i sovint d'una gran bellesa, com en el cas d'"And I Have Come Upon This Place by Lost Ways" ("I he arribat aquí per camins perduts"). I un conte extraordinari, "Love Is the Plan the Plan Is Death" ("L'amor és el pla el pla es la mort"), que havia guanyat un premi Nebula a la millor narració curta l'any 1973, és escrit en primera persona per una criatura alienígena, una mena d'aràcnid gegant, sotmès a un destí, "un pla" determinat per la seva biologia, que acabarà anul·lant qualsevol traça de lliure albir.

L'antologia té el valor afegit del pròleg de Robert Silverberg: "Qui és Tiptree? Què és Tiptree?" En aquest pròleg, a part de les interessants apreciacions sobre els contes del recull, Silverberg afirma de manera categòrica que Tiptree, per la seva manera d'escriure, havia de ser un home. Afirmació que va ser una bona manera de ficar-se de peus a la galleda.

Montserrat Galícia

RELAT

Borratxo El secret de Burriac

"Els ulls se li esbatanaren com dues taronges, obrí la boca estupefacta. No ho entenia. Ella tenia un concepte ben diferent de com era una bruixa. No, no ho podia acceptar", Joaquim Ripoll i Casals.

Em diuen borratxo. Em diuen borratxo perquè des de fa tres anys tothora estic recolzat a la barra de Cal Mari. Fins i tot algun veí del poble ha fet referència a la meva persona descrivint-me com a "érase una vez un hombre a una barra pegado". Sí, suposo que ja formo part del mobiliari del bar. I què? Ni em molesta ni m'importa; al capdavant no faig mal a ningú, i si faig mal a algú, aquest "algú" sóc jo mateix. Ja sé que estar bevent alcohol durant tot el dia no pot ser gaire bo per al cos. Però tant me fot: la qüestió és oblidar. Oblidar? Realment em sembla una fita impossible d'aconseguir, d'aquestes que es defineixen com a inassolibles. És cert que els humans tenim una gran capacitat per a oblidar situacions, persones i coses que en principi semblen impossibles de foragitar de la ment. Cada instant s'obliden amors apassionats, amics fidels, guerres, assassinats, enemics, fills morts i, vaja, les circumstàncies més doloroses. Però jo no puc fugir d'allò; em tortura la ment tothora des que ho vaig veure, des que ho vaig sentir, des que ho vaig percebre i assaborir.

Ah, per això vaig deixar la feina! Per això bec! Bec vi. Un got rere un altre. I, cada tres gots de vi, un d'absenta. Total al dia: vint-i-un gots de vi i set d'absenta. Mai no he calculat els litres ni el nivell d'alcoholèmia de tal quantitat, però suposo que si conduís, i els mossos em fessin bufar per aquells aparells que tenen, ja m'haurien retirat de manera definitiva, i amb tota la raó del món, el carnet. Però deixem els conductors: que condueixin mentre puguin. És el que jo faig: beure mentre puc fer-ho. Més val així: que ignorin el secret horrible que amaguen aquestes muntanyes del Maresme. Tant de bo no hagués pujat aquella tarda al castell de Burriac. Ara ningú no em diria borratxo, segurament continuaria treballant a l'oficina d'aquell banc odiós, amb aquells companys de feina odiosos. Hauria estat millor; sí, millor que viure com visc. Però, vaja, el fet és que vaig pujar a Burriac. També hauria pogut decidir-me per Montcabrer, a la Cova de la Bona Dona, per exemple, però no, el destí havia marcat la meva pujada a Burriac. I el que compta és el que va passar. El que vaig veure... Ara toca una absenta. És graciós, diuen que l'absenta és narcotitzant i que una de les virtuts que té és que fa oblidar. Ha! Quantes en dec haver begut, en aquests últims anys? I, no obstant això, encara recordo. Recordo. Estrany verb, aquest: fer present el passat, estranya qualitat. *Et alors...*, que diria un vell amic francès que vaig conèixer. L'absenta és bona, m'agrada. I és francesa. O suïssa? En realitat tant és d'on sigui, i si és verda o només m'ho sembla. La veritat és que em tortura el passat que m'és, sempre, present. Present. Present. Com quan vaig descobrir el forat. El forat a terra de les ruïnes del castell de Burriac. Ah! Llavors la curiositat em temptà! Maleïda curiositat! Ha de ser un invent del Diable, aquesta feblesa humana, perquè, si no hagués sentit curiositat, jo no hauria tingut mai ganes d'anar allà baix. Però vaig baixar-hi, sí. És clar que als humans sempre ens resulta més fàcil baixar que no pas pujar. Tenim una tendència, diria que innata, a baixar; no hem de fer esforç, o en tot cas poc; quan baixem, ens és més còmode; ah! Som ben ganduls. I què? Cal reconèixer com som i, si som així, doncs som així i ja està. No passa res. El que passa és que està mal vist ser gandul. No deixa de ser una hipocresia més de l'espècie humana. És ben trist, ser tan idiotes: a qui no li agradaria fer el que volgués, en el moment en què volgués? No arriscaria ni la part superior de l'ungla del dit més petit del peu a que algú s'hi negués rotundament. Bé, ja he acabat l'absenta: ara vi. Vi negre. Del barat. Del de la casa, en diuen, tot i que el porten de Gandesa, em sembla. Però vingui d'on vingui, el vi sempre m'ha provocat l'endemà de beure'l una ressaca terrible i forta. Per això el bec: perquè l'endemà em desperti amb el cap com un tabal. Llavors l'única solució per a acabar el mal de cap i la ressaca és tornar a emborratxar-me. I així vaig fent, vaig fugint. Vaig recolzar els texans, els blue-jeans, ja sabeu, a terra i vaig baixar pel pendent del forat, que no era pas gaire fondo. Aviat vaig tocar terra. Davant meu s'obria un passadís que es perdia en la foscor. Com que no portava cap llanterna, no vaig aventurar-me a mirar què hi havia per allí; un altre dia, amb llanterna, ja hi donaria un cop d'ull. Però no hi tornaré, ah no. Ja no cal. Ja sé què hi ha: el secret de Burriac es mostrarà per voluntat pròpia; jo no el vaig pas invocar. Heu vist mai una pedra d'aquestes que els metges treuen de la vesícula? Heu vist mai un xiclet de menta enganxat a terra? I un càncer? I l'espina pelada d'una sardina? Doncs el que vaig veure podria ser una mescla de tot això. Una immundícia, una cosa que s'arrossegava, que reptava, amb clapoteigs esfereïdors, per allà baix, sorgint de les tenebres del passadís... Ho vaig veure per la claror diürna que entrava pel forat pel qual jo havia baixat. Tan horrorosa com la visió, va ser l'olor. La fortor de cossos corruptes, de fems de porc, de granja de vaques i de peixateria de mercat: una impietosa violació per als meus narius. I la presència. La presència. L'aire opressiu que ocupava la presència i que m'impedia de respirar amb normalitat. Durant uns segons la por davant d'allò desconegut em va paraitzar, i quan vaig reaccionar, va ser per pujar, tan ràpid com vaig poder, pel forat. Un altre got de vi. O millor que en siguin dos. Me'ls beuré ràpid, i així l'absenta trigarà menys. M'agrada el sabor dolç d'aquest licor. Ah, perquè també vaig assaborir, quan era allà baix, també vaig assaborir, sí; el tast de la meva boca degustà, involuntàriament, i sense tocar res físicament, el mal gust d'aquella pestilència vivent de Burriac. Des d'aleshores, la gent em diu que el meu alè fa mala olor. No hi ha cap dentífric ni elixir capaç de treure'm aquesta flaire: està impregnada en les meves dents, en la llengua, en les glàndules salivars. Ni l'alcohol que prenc diàriament pot minvar aquesta fetor de merda. I no només això. Allò deuria tenir alguna mena de poder hipnòtic i telepàtic, ja que mentre estava paraitzat d'horror, allò em parlà al cervell, directament al cervell, em manà que disposés la meva casa al seu servei, ja que hi vindria a viure aviat, abans d'exposar-se definitivament a la llum del sol. I ara l'absenta, sí, ara l'absenta. M'estic posant nerviós. Nerviós. Nervis. Calma. Pastilles. Calma. Doctors. Ja fa temps que va venir. Ja fa temps que no visc sol. Nervis. Calma. Em diuen borratxo. Ningú no em creu. Borratxo, sí, i què?! Que ho diguin mentre puguin parlar, mentre puguin bellugar la boca i emetre sons. Després vindrà allò, sortirà de casa meva, la pestilència, el càncer, l'horrible secret de Burriac... I llavors voldran estar borratxos, si poden.

Emili Gil*********

La vinguda d'Ami-te-rangi, dimoni del cel

En Joel va mirar al voltant; la llum del seu casc amb prou feines il·luminava les parets de la cova. I si el nadiu li havia dit la veritat respecte de la dimoni? I si realment era a l'illa? "Ami-te-rangi ha baixat del cel i, cada nit, els seus esperits s'emporten gent del poble."

Un altre tremolor. I altra vegada aquella veu sibilant, etèria, que l'eco de les coves feia impossible de localitzar. Es va aturar. Sí, després del tremolor i de la veu, altra vegada el zum-zuum. Els pèls del clatell se li van tornar a posar de punta: una descàrrega d'electricitat estàtica.

Quan li havien explicat aquella història en un bar de la illa de Mitiaro, el seu esperit d'antropòleg l'havia dut a endinsar-se en la cova que se submergeix sota el llac Rotonui, llac on els nadius deien que s'havia amagat la dimoni quan havia baixat dels cels, encara no feia un mes.

Altra vegada el tremolor. I el murmuri que rebotava d'un costat a l'altre de les coves; la veu només deia una paraula, diferent cada vegada. Ni l'entenia ni reconeixia l'idioma. Era una veu etèria, fantasmagòrica. I, després, el tremolor. I el zum-zuum. L'estàtica i els pèls de punta.

Es començava a posar nerviós: les històries de la manera com la dimoni es menjava la gent començaven a erosionar-li l'escepticisme, allà sota, envoltat per la foscor d'aquella cova on no veia res més enllà del que li ensenyava el raig de llum del casc. Raig cada vegada més estret i més curt.

Un altre cop: veu fantasmagòrica, tremolor, zum-zuum.

Zuuuuuuuuuuuuuuuuuuuuuummmmm? Què? El so no s'aturava, com cada vegada?

Els pèls del clatell se li van posar de punta. I els dels braços, i de les cames i els cabells: l'estàtica ara era una descàrrega elèctrica d'una intensitat cada vegada més forta: els dits li tremolaven fora de control, cames i braços se li sacsejaven en convulsions.

Els espasmes es van convertir en dolor, el dolor en agonia; el cor no li va poder aguantar més i va rebotar. La intensitat de la descàrrega va augmentar; el seu cos, que encara se sacsejava, va començar a treure fum i, molt aviat, fins i tot les parets de la cova es van fondre.

El platet volador emergí a la superfície del llac. S'inclinà buscant el millor angle per a enlairar-se i apagà el motor elèctric que el feia surar, activà els motors de repulsió geomagnètica i sortí disparat cap al cel.

menut

L'àngel (Petits assassins)

La limusina Rolls-Royce Phantom es va apropar, amb un gairebé inaudible bronzit, a la vorera de l'hotel Majestic. Abans que s'aturés completament, tant l'uniformat porter com el grum es van apropar a obrir la porta del passatger. L'àngel, vestit d'Armani, amb una camisa de Versace, les seves sabates Gucci apenes fregaven

el terra, tan eteri era. Quan el porter li va deixar pas obrint-li la porta de la limusina, va descendir; es va estirar com fem després d'un llarg viatge i va desplegar les ales translúcides i tornassolades a la llum incerta del matí. Es va dirigir amb passos fluids i elàstics cap a la recepció, seguit pel grum, que portava un maletí de viatge i un portavestits, tot de Louis Vuiton. El va rebre el director en persona, sortint sol·lícit de darrere del gran taulell de marbre rosa. L'àngel va demanar la suite principal, situada a l'última planta, el director després d'omplir les formalitats el va acompanyar a l'ascensor daurat, amb el grum carregat amb l'equipatge i amb els ulls oberts com plats. Les ales de l'àngel tremolaven amb suavitat gairebé inaudible. El director li va mostrar les dependències, la sala, el dormitori, la cambra de bany, el vestidor, amb la seguretat que mostrava les instal·lacions més luxoses dels hotels de la ciutat. L'àngel va demanar que despassessin les cortines i obrissin el gran finestral de la sala. El director li va dir que l'hotel tenia la temperatura condicionada als desigs dels clients i que les finestres eren fixes i no es podien obrir. L'àngel li va demanar que cridés un vidrier perquè tragués el vidre de la finestra, que no reparessin en despeses, que ell ho cobriria tot i si calia ho faria per avançat, cosa a la qual el director es va oposar de forma reiterada. Abans de mitja hora, no un, sinó un grup d'operaris treia el vidre del gran finestral, un fort vent va entrar i va fer onejar les cortines i els cobertors de l'enorme llit. Quan l'àngel es va quedar tot sol va desplegar les ales en tota la seva extensió, les va fer aletejar amb suavitat i va deixar que el vent les fes tremolar. Més tard va demanar sucs de fruita, quan li van preguntar quins volia, va dir tots. Poc després dos cambrers trucaven portant dos carrets amb tots els sucs de fruita que es poden degustar. Els van disposar a la taula juntament amb un gerro de cristall amb un gran ram de flors. L'àngel va fer glopets de tots i cadascun dels sucs, després es va despullar i es va estirar al llit. Al capvespre, quan les llums de la ciutat es començaven a encendre, l'àngel es va dirigir al vestidor, on va obrir el portavestits i va escollir un esmòquing de Versace, va decidir combinar tot el conjunt de negre. Es va posar davant el finestral, va desplegar les ales i es va llançar al buit sense fer cap soroll, cap murmuri, sols es va sentir el so del vent. Es va elevar per damunt dels edificis més alts de la ciutat i va començar a fer cercles i més cercles fins que va localitzar al primer escollit pel dit de Déu. El va trobar quan entrava a una recepció oficial; l'àngel es va deixar caure com una pedra i va ser tot tan ràpid, que l'elegit de Déu no va començar a cridar i espernegar fins que l'àngel, que l'agafava per les aixelles, ja estava a molts metres d'altura i no va poder sentir-lo ningú. L'àngel va pujar i pujar enmig dels corrents d'aire que emanen de la ciutat, fins que va trobar la punxa de la inclinada teulada d'un dels edificis singulars, on va empalar al primer escollit.

L'àngel va anar cercant els escollits a casa seva, a l'òpera, als cinemes, a les recepcions oficials, als seus palaus i als prostíbuls, va anar als barris protegits per exèrcits privats i a les barrades allunyades de tot; als carrers luxosos del centre i als carrerons foscos. Però tot dins el més profund dels silencis; pot ser que algun testimoni va dir després, molt temps després, que havia sentit com un desplaçament d'aire, com un ventet suau. Els escollits, que eren molts, els va anar empalant en les moltes punxes que coronen les torres, torrasses i teulades dels edificis més alts de la ciutat.

Va ser una nit, i els dies següents els telèfons mòbils van sonar sense resposta, estaven fora de cobertura o a massa altura perquè algú sentís les trucades.

A l'alba, l'àngel va tornar a la suite, es va despullar, va guardar l'esmòquing al portavestits i es va estirar al llit fins a mig matí, es va tornar a posar el vestit clar d'Armani i va demanar que el grum li portés l'equipatge. Van baixar tots dos a la recepció, on va ser atès pel director. L'àngel va pagar en efectiu totes les despeses i va deixar propines sucoses a tots els que l'havien atès, es va dirigir cap a la porta, que el porter es va apressar a obrir, i en aquest moment, sense fer cap soroll, la limusina es va apropar a la vorera, l'àngel hi va pujar mentre el porter li mantenia oberta la porta. Poc després la limusina es perdia per l'avinguda principal de la ciutat.

Van tardar alguns dies a trobar els cossos. De fet, van ser les gavines que, com a bones carronyaires, els van descobrir, i els seus gralls van alertar les autoritats i els seus policies.

Santiago (Xago) Serrano

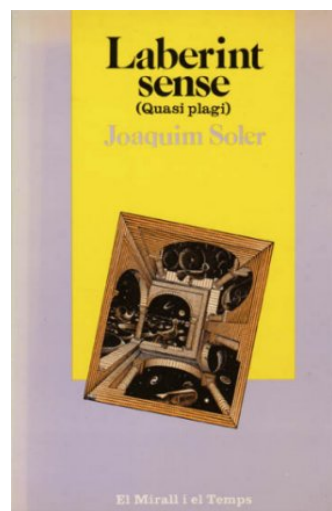


La veritable història de Cthulhu



Les aventures del petit Cthulhu

EFEMÈRIDES



Durant la resta d'aquest any, el **juny** farà 25 anys de la mort de Manuel de Pedrolo (1-IV-1918-26-VI-1990). El **juliol** es compliran 20 anys de la publicació de *Les paraules del futur*, que Jordi Solé i Camardons evoca amb un article. També el **juliol** farà 10 anys de la legalització de la SCCFF, amb data 25 de juliol de 2005. I encara el **juliol**, 10 anys de la publicació del volum *Els fills del capità Verne*, en ocasió del centenari de la mort de l'escriptor, que rememorem en aquest butlletí. L'**agost** compliran 125 anys del naixement de H.P. Lovecraft (Providence, 20-VIII-1890-15-III-1937), i també l'**agost**, 100 anys del naixement de James Tiptree (Alice Sheldon, 24-VIII-1915-19-V-1987), que Emili Gil i Montserrat Galícia commemoren amb sengles articles. El **setembre**, Joaquim Soler i Ferret, autor de fantasies sobre la realitat altra, com *Laberint sense*, *Una furtiva llàgrima* i *París bis*, faria 75 anys (10-IX-1940-6-X-1993). I el **desembre** farà 30 anys que va aparèixer la primera antologia de la ciència-ficció catalana.

Aquest és el darrer butlletí fet amb aquest format. A partir d'ara, trobareu les informacions a sccff.cat